Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 20 (1618) Год XXXI БЕЛАСТОК 17 МАЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

МЕЛЯШКОЎСКІ КАРАВАЙ

Вёска Меляшкі ў гміне Гарадок даўно вядома культурнай працай сваіх самадзейнікаў, якія вышынь дасягнулі асабліва ў пастаноўках мясцовых народных фальклорных відовішчаў. Памятаю, паказвалі яны на аглядзе ў Беластоку „Вяселле". І было яно такое рэалістычнае, што здавалася прысутнічаеш на сапраўдным вяселлі. Нават цеста на каравай мясілі і рабілі на вачах людзей з сапраўднай мукі. І частавалі гасцей сапраўдным гатовым вясельным караваем. Без удзелу Меляшкоў не адбывалася ніякае свята, ніякі конкурс. З мастацкім рухам так, аднак, бывае, што мае ён перыяды ўзлёту і ўпадку.

Меляшкі вось зноў узыходзяць на высокую хвалю. Ужо яны прымалі ўдзел у конкурсе

(Працяг на стар. 4)

Выступаюць Меляшкі. Фота Сяргея Грыцявіцкага.

Трактары ды іншыя сельскагаспадарчыя машыны зноў сваім грукатам напаўняюць палі. З пачаткам вясны распачаўся таксама чарговы этап змагання за хлеб, за нарыхтоўку кармоў для ўсялякай жывёлы. Вялікая доля гэтай карпатлівай працы прыпадае сельскагаспадарчым гурткам ды іх кааператывам. Дзеля прыкладу прапаную навядаць Янаў і Міхалова. У Янаўскай гміне жніво ў мінулым годзе ў звыш 70 працэнтах было праведзена машынамі кааператыва сельскагаспадарчых гурткоў. У Міхалоўскай гміне — яшчэ больш, бо гуртковскія камбайны і снапавязалкі скасілі звыш 90 працэнтаў усіх пасеваў. І так можна разглядаць многія іншыя паказчыкі сельскагаспадарчай актыўнасці. Асабліва ў апырскванні палёў ад пустазелля і ў вапнаванні кіслай глебы сельгасгуртковская арганізацыя заваявала амаль поўны манаполь у сялян. Паказчык у гэтай галіне сягае 98 працэнтаў.

Праўда, Янаўскі і Міхалоўскі каапературы сельскагаспадарчых гурткоў аказаліся найлепшымі ў 1986 годзе ў Беластоцкім ваяводстве. Янаву прыпала першае, а Міхалову — другое месца ў працаўным спаборніцтве паасобных СКРаў. Вынікі гэтага спаборніцтва былі аб'яўлены напрадвесні якраз у Міхалове. Старшыня Ваяводскага саюза сельскагаспадарчых гурткоў, індывідуальных сялян і сялянскіх арганізацый Збігнеў Ліпскі, выступаючы з дакладам з нагоды гэтых урачыстасцей падліку спаборніцтва, між іншым, адзначыў, што мінулы год быў ужо чацвёртым годам дзейнасці сельгасгуртковскай арганізацыі па новых эканамічных і праўных прынцыпах. У першую чаргу давялося гурткам ды іх каапературам трымаць суровы экзамен самастойнасці і самафінансавання. Для васьмі кааператураў і для двух самастойных гурткоў экзамен гэты выпаў дрэнна. За імі лічыцца 60 мільёнаў злотых затрат. На жаль, гэтыя дэфіцытныя каапературы дзейнічаюць найчасцей у нашым беларускім асяроддзі. У адным з іх плён збожжа ў мінулым годзе не дасягнуў нават і дзесяці цэнтнераў з гектара.

На шчасце, сельгасгуртковская арганізацыя, як цэлы і поўнакроўны арганізм, поўнасцю апраўдала сваю арганізацыйную і эканамічную спраўнасць. У Беластоцкім ваяводстве аб'ядноўвае яна зараз больш за тры тысячы чалавек, а яе маёмасць складае зараз шэсць мільярдаў дзвесце мільёнаў злотых. Рэнтабельнасць — за што зараз так упарта змагаюцца ўсе прадпрыемствы — у СКРах у мінулым годзе яшчэ болей замацавалася.

Гэта за кошт сялянскіх залатовак. У 1986 годзе сяляне пакінулі ў касах СКРаў амаль на сто мільёнаў злотых больш, чымсьці ў папярэднім годзе. Гэтаму прыліву сялянскага капіталу на рахункі кааператураў сельскагаспадарчых гурткоў у значнай ступені садзейнічала павышэнне цэнаў на розныя паслугі. Аднак старшыня Збігнеў Ліпскі папярэджваў падначаленых яму, але ў сваёй дзейнасці поўнасцю самастойных, дырэктараў паасобных СКРаў, каб занадта не павышалі цэны. „Прыкрыванне, — гаварыў ён, — дрэннай арганізацыі працы, марнатраўства ўласнай маёмасці і негаспадарлівасці павышэннем цэнаў пры цяперашніх умовах — гэта ўжо самагубства. Неапраўданае шрубаванне цэнаў будзе мець непасрэдны ўплыў на паніжэнне зацікаўлення эканамічнымі паслугамі".

Гэта зараз зусім рэальная пагроза. І добра, што яна паявілася. Вось прыклад. У найлепшым у ваяводстве Янаўскім каапературы гуртковскія касілкі ў мінулым годзе скасілі ледзь 26 працэнтаў ад цэлай плошчы сенажацяў у гміне. Проста сялянам болей аплоціцца да гэтай работы ўзяць уласныя або суседскія касілкі, найчасцей ужо ратацыйныя. Таксама справа маецца з іншымі, болей простымі паслугамі, як ворыва ці культываванне поля. СКРы па свайму прызначэнню абавязаны дапамагаць індывідуальнай гаспадарцы. Але гаспадары, асабліва лепшыя, болей заможныя, паспелі ўжо абзавясціся ўласнай асноўнай

(Працяг на стар. 5)

КАЗЫТКІ АЎРОРЫ

У восьмым нумары „Нівы" прачытала я вестку аб тым, што ёсць магчымасць адкрыць завочнае аддзяленне беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Я, маючы за сабою адпаведную сярэднюю адукацыю, паслала ва універсітэт заяву. І даволі хутка атрымала адтуль адказ, у якім паведамляецца мяне, што завочнай беларускай філалогіі не будзе, і дадаецца прытым звестку, што набор на яе праводзіцца ўжо шэсць гадоў. Я вельмі здзівілася гэткім адказам, але потым падумала, што, відаць, таму так адказалі мне, бо было мала заяваў, а можа быць, усяго ад мяне адна? ... Дзеля аднаго студэнта не будуць жа адкрываць аж асобнае завочнае аддзяленне. Калі мае здогады ёсць праўдаю, то мы, беларусы, яшчэ раз асмяшыліся: чагосьці хочам, а пасля выяўляецца, што — не хочам! Ну, як дзеці якія!

Міхась Шаховіч пісаў у кастрычніцкіх „Кантрастах", што члены Беларускага таварыства — а іх каля шасці тысячаў чалавек! — не вельмі каб што рабілі на сваёй беларускай ніве, не бяруць у галаву нярэдка трагічных справаў будучыні нацыянальнай культуры. Як цвердзіць Шаховіч, дзеячы ды актывісты Беларускага таварыства ціха сядзяць і варон на небе лічаць. Часам толькі паплачуць, што бяда з беларушчынаю, але каб што ўчыніць для яе, то не хапае ім ці то ахвоты, ці адвагі... Міхась Шаховіч, няпраўду ты кажаш! Беларускае таварыства, калі ўзяць пад увагу яго матэрыяльныя і нематэрыяльныя магчымасці, дык робіць зусім нямала. Але дзейнічае яно ў народзе, які вельмі занядбаўся ў гістарычны час, па сваёй і не сваёй віне. Цяжка быць прарокам сярод сваіх, а ўжо амаль немагчыма быць ім сярод беларусаў. Доўга гаварыць, чаму так, але, калі хто чытае „Ніву", то зразумее, што я хачу тут сказаць. Думаю, што і Шаховіч яшчэ — падкрэсліваю слова: „я ш ч э, — чытае „Ніву", таму і пішу я яму адказ у „Ніву" менавіта, хоць напішу, таксама, і ў „Кантрасты".

І ўсё непрыемнай казыткай адчуваецца мною той крок з аднаўленнем завочнага аддзялення беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта (філалогіі — гэта значыць: навукі пра беларускую мову і літаратуру).

Аўрора

НА мяжы

АБ СТАРШЫНЯХ (3)

І ўсё ж так хочацца спытаць, чаму практычна ўсе папярэднія старшыні Беларускага таварыства, перастаўшы выконваць функцыі, практычна парывалі ўсе сувязі з нашай арганізацыяй? Чаму ніводзін з былых старшыняў не павіншаваў мяне з даручэннем мне той функцыі, якую выконвалі яны ў мінулым? Мушу прызнацца, што дакладна не ведаю, магу толькі дадумвацца. А вядома, што ўсякае дадумванне можа быць фальшывае. Праўдападобна прынамсі некаторыя з іх перакананы, што ніхто іншы, а якраз яны павінны ў далейшым быць старшынямі. Хочацца мне тут прывесці даволі цікавую гісторыю. Пасля змяшчэння з функцыі сакратара Мікіты Хрушчова, ён быццам бы цэлымі гадзінамі сядзеў нерухома ў крэсле і час ад часу на яго вачах з'яўляліся слёзы. Калі дырэктар школы, у якую хадзіў унук Хрушчова, спытаў яго: „Что делает Никита Сергеевич?" Унук адказаў: „Дедушка плачет".

Ведаю шматлікіх высокапастаўленых дзеячоў, якія страціўшы з такіх ці іншых прычын сваю работу, не маглі знайсці месца, займаліся плёткамі, інтрыгамі, ачарняннем, скіраваным супраць тых, хто заняў іх месца. Чаму так яно дзеецца? Мабыць таму, што некаторыя з дзеячоў не ўмеюць нічога, апрача кіравання арганізацыямі, установамі, гмінамі, раёнамі, ваяводствамі, дзяржавай. І калі жыццё пазбавіць гэтага кіравання, дык яны адчуваюць сябе так, як ездакі, якія на поўным галопе выскачылі з сядла.

Здаецца мне, што ніводзін з нашых былых старшыняў ні інтрыгамі, ні плёткамі, ні ачарняннем не займаецца. Проста, не займаецца нічым, што іх звязвала б з Таварыствам.

Калі гаварыць аб сабе, дык перастаўшы быць старшынёю, не буду сядзець у крэсле і плакаць. Не буду таксама, ідучы тут за добрым прыкладам маіх папярэднікаў, інтрыгаваць і пляткаваць супроць новых старшыняў. Не ідучы ў след маіх папярэднікаў, буду заўсёды, у меру сваіх магчымасцей, дзейнічаць у нашым Таварыстве.

А ўвогуле, дык хачу сказаць, што хлеб усіх старшыняў, нават і тых, што працавалі за грошы, быў хлебам горкім. Ніводзін з іх не выйшаў сухім у сэнсе больш ці менш вострай крытыкі з боку членаў Таварыства. Часта з боку тых, хто працаваў мала, або не працаваў увогуле. Аднак было нямала крытыкі прынцыповай, якая ішла ад тых, хто працаваў многа і творча, не атрымоўваючы за гэта грошай.

І я ў гэтым аспекце не хацеў бы быць выключэннем. Няхай кожны, хто хоча, выказвае свае добразычлівыя або непрыхільныя меркаванні як сёння так і заўтра. А калі б мне яшчэ прыйшлося кандыдаваць на якуюнебудзь вакансію ў Таварыстве, дык толькі ў тым выпадку, калі выбары будуць праведзены тайныя і калі галасавыя прапорцыі будуць адназначна сведчыць аб падтрымцы большасці для маёй асобы.

(Працяг на стар. 11)

„ЗОРКА" Ў МІНСКУ

СУСТРЭЧЫ Ў КРАІНЕ АЗЁР

Другі дзень паездкі па Маладзечаншчыне групы рэдактараў дзіцячых часопісаў — „Вясёлкі", „Барвінка", „Бакчэчэкея" і нашай „Зоркі" — вёў вакол возера Нарач, беларускага перла азёр, які завуць беларускім морам.

Нашым вачам прадставілася возера бязмежнай лёдавай гладдзю. Хоць былі апошнія дні сакавіка, возера яшчэ спала глыбокім зімовым сном. Супрацьлеглага берага відаць не было, ён гінуў за даляглядам у белай імгле. Белізна ледзянога покрыва была ператкана чорнымі кропкамі-рабаціннем, і мы не адразу здагадаліся, што тыя пункцікі на лёдзе — гэта нарачанскія рыбакі, аматары выцягнуць рыбку з-пад лёду. І ловяць яны, як мне пазней расказвалі, зусім не мала — не сорамна вяртацца з рыбалкі, хопіць і сабе, і суседзям.

Нарач — вельмі чыстае возера. Яго дзівосная празрыстасць вады, рыбнае багацце, здаровае паветра сасновага лесу вакол зрабілі гэты раён любімым месцам адпачынку беларусаў. Сярод надбярэжных бароў, бярэзнікаў і ясеннікаў доўгім ланцугом вакол Нарачы размясціліся вялікія і прыгожыя дамы адпачынку, санаторыі, а таксама слаўны ў Беларусі піянерскі лагер „Зубраня", які завуць беларускім „Артэкам".

Першая наша сустрэча з чытачамі мела адбыцца іменна ў „Зубраняці". Лагер прымае піянераў круглы год. Зімой адпачывае тут каля 500 дзяцей, а летам — 700. Трапіць у гэты лагер — вялікі гонар для кожнага дзіцяці, бо прыязджаюць сюды піянеры ва ўзнагароду за выдатную вучобу, актыўную працу ў піянерскай арганізацыі, найлепшыя ў сваім асяроддзі спевакі, мастакі, карэспандэнты насценгазет. Кожная лагерная змена набіраецца па якому-небудзь профілю (піянерскія важакі, мастакі, музыканты). Усё гэта дзеля таго, каб дапамагчы дзецям дасканаліць сваё ўменне і развіваць здольнасці. На працягу навучальнага года тут адпачываюць дзеці галоўным чынам з Беларусі, бо тут яны вучацца ў школе па агульнабеларускай праграме. А летам прыязджаюць дзеці з усяго Савецкага Саюза і нават з іншых краін. Бываюць тут і польскія гарцэры.

Сустрэлі нас у лагеры вельмі сардэчна. Паказалі, як жывуць дзеці, чым займаюцца і як адпачываюць. Умовы тут для адпачынку і працы вельмі добрыя, а ўжо ў пабудове знаходзіцца новая школа для 600 дзяцей з вялікім плавальным басейнам, каб можна было і зімой рэгулярна плаваць. Мы наведалі лагерны музей гісторыі нарачанскай зямлі, прайшліся сцежкамі ўздоўж берага возера і вельмі шкадавалі, што не ўдалося пабачыць возера ў яго поўнай летняй красе. У вялікай лагернай сталоўцы нас частавалі стравамі беларускай кухні — былі і беларускія клёцкі з мясам, і бульбяныя дранікі, і рэпа са смятанай. Гэтак жа смачна кормяць тут і дзяцей, прычым 5 разоў у дзень.

Размовы з артыстамі лялечнага тэатра ў дзіцячай бібліятэцы ў Мядзелі.

У лагерным клубе нас павіталі піянеры ў святочнай форме (белыя блузкі і чырвоныя гальштукі), чалавек з пяцьсот. Сустрэлі апладысментамі і запрасілі на сцэну. Яны хацелі ўсё ведаць пра нас, пра нашу працу і нашыя часопісы. Аказваецца, на гэтай лагернай змене сабраліся юныя карэспандэнты. Яны імкнуліся даведацца, як пісаць добрыя матэрыялы ў газету, што тут найважнейшае, ды наогул, як гэта робіцца. А потым пісьменнікі Уладзімір Ліпскі, Васіль Маруга, Уладзімір Камейша і Тактасун Самудзінаў чыталі дзецям свае творы, пераважна нешта вясёлае, жартоўнае. Закончылася сустрэча вельмі сардэчна, і тут зараз жа высвятлілася, што пра нас дачуліся дзеці з недалёкай адсюль вясковай школы ў мясцовасці Купа. Прадстаўнікі школы прыехалі, каб запрасіць нас да іх у гасціну. У нашых планах сустрэч гэтай школы не было, але і адмовіць дзецям мы не маглі. Яшчэ і яшчэ раз перагледзеўшы час да наступнай планаванай сустрэчы, мы паехалі ў купскую школу. Прыемна было размаўляць з мясцовымі дзецьмі, вельмі цікаўнымі і жывымі. Яны ўсё хацелі ведаць, а потым прасілі падпісваць ім на памяць кніжкі і паштоўкі. „Зорцы" дзеці падарылі прыгожую паштоўку і абяцалі пісаць да нас пісьмы. (Дарэчы „Зорка" ўжо атрымала шэраг пісем з Маладзечаншчыны).

Наступная наша сустрэча адбылася ў раённым цэнтры Мядзель, які раскінуўся ў далінцы паміж азёрамі Мястраз і Баторын. Мядзельская зямля славіцца ў Беларусі як цэнтр курортнай зоны ў краіне блакітных азёр.

З дзецьмі сустракаліся мы ў вялікім раённым доме культуры. Ахвотных пабыць на сустрэчы было столькі, што сядзелі яны па двое на адным крэсле. А мы, іх госці, расказвалі аб сваіх часопісах, зноў чыталі свае творы, а потым і дзеці дэкламавалі вершы беларускіх пісьменнікаў, нават і тых, што былі на гэтай сустрэчы. Потым нас запрасілі ў глядзельную залу, а дзеці выйшлі на сцэну, каб паказаць нам падрыхтаваную пастаноўку п'есы мясцовага аўтара, прысвечаную барацьбе жыхароў Мядзельшчыны з нямецкімі захопнікамі. Пасля гэтай дакументальнай п'есы выступалі перад гледачамі сапраўдныя героі паказаных на сцэне падзей.

Гаспадары запрасілі нас паглядзець свой новы, яшчэ ў пабудове Музей народнай славы, а таксама новы будынак раённай бібліятэкі. Бібліятэка, як на васьмітысячны Мядзель, вельмі шыкоўная. Адзін паверх займае бібліятэка для дарослых з залай сустрэч і праекцыі кінафільмаў, а другі паверх — гэта дзіцячая бібліятэка з залай сустрэч з пісьменнікамі, вядомымі людзьмі, а параўнальна працуе тут дзіцячы лялечны тэатрык, які ставіць вядомыя казкі.

Наведаўшы яшчэ багатую мядзельскую кнігарню, мы рушылі ў Мінск. Цяпер на нашым шляху ляжала Вязынка, радзіма Янкі Купалы. Хоць набліжаўся вечар, мы павярнулі з шашы і ў промнях заходзячага сонца пад'ехалі да маляўнічага месца. Праз вузенькую рэчку, амаль гінучую пад лёдам, быў перакінуты каромыслам зграбны масцік, а за ім, на ўзгорачку, стаяла звычайная вясковая хата, у якой больш за сто гадоў таму назад нарадзіўся вялікі паэт. Зайсці ў хату-музей нам не давялося — у познія гадзіны музей быў зачынены. З ахапкам свежых кветак — падарункам дзяцей на ўсіх сустрэчах, мы падышлі да мармуровага помніка паэту і высока, на цокале, паклалі каляровы букет. Ці то апошні сонечны прамень слізгануў па знаёмым абліччы, ці то нам здалося, але Янка Купала пасвятлеў на твары, як бы павесялеў. Мы ціхенька, каб не палохаць надыходзячага такога ўрачыстага вечара, заспявалі „Купалінку", пасталі трошкі ў задуме і рушылі да машыны.

Яніна Чэрнякевіч

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

ШТО Я ДУМАЮ ПРА З'ЕЗД

У днях 28-29 сакавіка адбыўся I з'езд беларускіх студэнтаў. З'езд стаўся найвышэйшым форумам у нашым студэнцкім руху, быў ацэнкай дасягненняў і няўдач, накрэсліў новыя кірункі яго развіцця. Вынікам гарачых двухдзённых дыскусій былі канкрэтныя пастановы. Іх ажыццяўленне — гэта абавязак кожнага ўдзельніка З'езда. Да выканання пастаноў, дарэчы, усе забавязаліся. Прапаную ўвазе чытачоў выказванні некаторых з нашых сяброў, удзельнікаў З'езда, запісаныя ўжо на халодны розум, тыдзень пасля яго заканчэння.

Маргарыта Мушынская, VI курс Медыцынскай акадэміі ў Беластоку: — Добра, што было так многа тэзісаў і ўсе яны былі падрыхтаваны, як трэба, і даволі ясна прадстаўлены. Гэта ў вялікай ступені вызначала дыскусію. Крыху шкада, што мала было студэнтаў з іншых, апрача Варшавы і Беластока, гарадоў. Гэта крыху абмежавала форум З'езда. Хаця, праўда, былі прадстаўнікі з Гданьска, Ольштына, Кракава, Лодзі і Любліна. Мо там была не зусім добрая інфармацыя, калі прыехала з гэтых гарадоў толькі некалькі асоб. Гэта, бадай, адзіны недахоп. Усё іншае — першакласна. Мо цяпер удасца мацней зварухнуць асяроддзе, не толькі забаўна-культурнымі ці адпачынкавымі мерапрыемствамі, але таксама чымсьці больш сур'ёзным. Штосьці накшталт літаратурных, гістарычных, ды наогул навуковых вечарынак. Асабліва тут у нас, у Беластоку. Пакуль што, галоўная праблема — памяшканне. Карацей кажучы: мо ў будынку ГП можна будзе збірацца? Думаю, што рэактываваная маладзёжная секцыя штосьці тут зрушыць. Добра, што на З'ездзе гаварылася пра кантакт з сябрамі з БССР, ці дакладней: пра недахоп кантактаў. Сапраўды, варта было б наладзіць некалькі экскурсій у Савецкую Беларусь. Гэта было б карысна і для нас і для нашых аднагодкаў з БССР. Абавязкова трэба як найхутчэй афіцыйна цераз ЗПС (Згуртаванне польскіх студэнтаў) увайсці ў кантакт з Камсамолам Беларусі, або нават непасрэдна з групамі „Паходня“ і „Спадчына“. Таксама вельмі добра, што разглядалася ў нас справа змен назваў мясцовасцей на Беласточчыне. Або ж не варта вярнуць гістарычныя назвы ўсім тым мясцовасцям, дзе былі яны зусім недарэчліва зменены? Таксама лічу карыснымі двухмоўныя надпісы на Беласточчыне, побач надпісу па-польску — такі самы надпіс па-беларуску. Гэта было б добрым прыкладам талерантнасці польскага грамадства. І зусім рэальным здаецца мне здзяйсненне пастаноў З'езда, яны ў нічым не перабольшаны.

Кірунак жа даваў старшыня З'езда — Юрка Ляшчынскі.

Яўген Сноп, II курс Беластоцкай палітэхнікі: — Вельмі прыемна ўразіла мяне сама арганізацыя мерапрыемства. Усё было, як след, загадзя падрыхтавана. Ну і дыскусія — нікім не прымушаная, у меру магчымасці свабодная, поўная шчырасці ў выказваннях. Так заўсёды павінна быць. Канчатковыя пастановы лічу крыху празмернымі. Ці зможам? Мо найперш пачаць ад чагосьці меней складанага, дзейнічаць „малымі крокамі“? Цешаць вельмі сур'ёзныя адносіны пераважаючай большасці ўдзельнікаў, бо не толькі рэйдамі, атрасінамі ці балямі жыве асяроддзе. Гэта павінна ісці на акрасу. Перш за ўсё важна пачуццё нацыянальнай свядомасці і адказнасці. Таксама лічу не зусім дастатковаю інфармацыю перад З'ездам. Многія не ведалі дакладна яго характару: што гэта такое мае быць... Аднак тыя, што з'явіліся ў Бельску, хіба ж пераканаліся, як можна, як трэба і як варта нам арганізавацца.

У кулуарах З'езда кіпелі гарачыя, бадзёрыя спрэчкі.

Альжбета Ваўранюк, II курс Філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку: — На мой погляд зашмат эмоцый, асабліва калі ідзе пра першую пастанову, гэта значыць, пра незалежнае Беларускае аб'яднанне студэнтаў. У нашых умовах яе здзяйсненне амаль немагчымае. Мы як студэнты-беларусы не многа тут можам. Але спрабаваць варта. Вядома, як выглядае супрацоўніцтва з ЗПС. Амаль на кожным кроку сустракаем як Рада культуры перш за ўсё перашкоды. Праўда, былі гады добрага і карыснага — зразумела для нас — супрацоўніцтва. Сёння бачым, што яны беспаваротна мінулі. Бо калі мы былі ім патрэбны, тады нам: калі ласка, дзейнічайце. А цяпер: „Сустрэч“ — няма, з іншымі выданнямі таксама нас абмінулі і г.д. Праз іхнія заблытаныя структуры нам, беларусам, немагчыма прабіцца. Ну і яшчэ ёсць сярод нас людзі розных поглядаў, светабачання. Для многіх ЗПС супярэчыць статутова ды ідэйна. А новае, незалежнае, было б тым, чаго ўсе чакаюць. Тут завяршылася мэтазгоднасць усіх нас, беларускіх студэнтаў. І яшчэ хачу выказацца адносна пункту гледжання ўлад Польскай аўтакефальнай праваслаўнай царквы і Праваслаўнага брацтва. Адкуль узялося ў іх такое пагардлівае стаўленне да беларускай мовы, а што за гэтым ідзе, таксама народа? Самапагарда? Сваё сталася чужым, а чужое сваім — ці гэта не парадокс? Цяжка сказаць, ці гэта такая блізарукасць, ці такая моцная „семашкавая“ спадчына імі кіруе?

Хрысціна Сульжык і Вяслава Сыч з III курса Філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку: — Перш-наперш хочацца выказаць падзяку арганізатарам за такі спраўна падрыхтаваны і сарганізаваны З'езд. Пашана і паклон у іх бок. Не згаджаемся з поглядамі некаторых, што быццам бы інфармацыя была недастатковай. Яна была намнога раней ужо зроблена, былі надрукаваны тэзісы, перадз'ездаўскія размажанні, былі аб'явы ў прэсе, радыёвяшчанні, лістоўках. **Толькі той, хто ўпарта не хацеў ведаць пра З'езд, можа наракаць на інфармацыю. Нас зацікавіла праблема кантактаў са школай і працуючай моладдзю. Мо асабліва таму, што мы не выпускнікі беларускіх ліцэяў. І сапраўды, ідучы пасля сярэдняй школы далей вучыцца, цяжка сысціся са сваімі. Многія гінуць у гэтым „моры ананімнасці“. Тут бачым асаблівае заданне студэнтам. Трэба паглыбляць кантакт са школьнікамі, між іншым і таму, каб было каму нас заступіць.**

Багдан Сіманенка, III курс Філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку: — Я як памочнік арганізатараў глядзеў на ўсё мерапрыемства з другога боку. Глядзеў на людзей і падчас З'езда і чуў выказванні многіх яшчэ перад і ўжо пасля яго. Падыход студэнтаў быў розны. Шмат з іх вельмі сур'ёзна аднеслася да справы, але многія падвялі. Проста сваё асабістае паставілі вышэй грамадскага, беларускага. Гэтак нельга. Але тыя, хто ўжо з'явіўся на З'езд, прыбылі перад усім з прычыны, а нават пачуцця абавязку перад родным, а не па загаду, ці дзеля нейкіх забавовых мэтаў. Хаця нават сярод удзельнікаў здараліся людзі, якія проста не разумелі З'езда, яго мэтаў. Іх было не больш, як пальцаў на адной руцэ. Абагульняючы, магу сказаць, што ўсё-такі ёсць шмат моладзі, якой яшчэ баліць сэрца за нацыянальную справу. І мо тое, што сказаў М. Гайдук на З'ездзе: „Калі вас тут столькі, то мы з поўнай адказнасцю можам быць спакойны, што беларуская справа не згіне“. Гэта цешыць. Хацеў бы я таксама выказаць сваю падзяку дырэктару БДК Сяргею Лукашуку за давер да нас і дапамогу ў карыстанні з залаў і абсталявання. Па-мойму, З'езд быў патрэбны перад усім нам, студэнтам, але таксама іншым, нават і тым „што адракліся свайго і да чужога прыліплі“. Не самой поўнай міскай жыве чалавек...

Запісаў **Юрка Ляшчынскі**

Фота Ю. Хаманюка

СХОД У БЕЛАСТОКУ

24 сакавіка ў Беластоку адбыўся справаздачна-выбарны сход **Рады** культуры студэнтаў беларускай і літоўскай нацыянальнасцей. Рада, як вядома, існуе з 1983 г., аднак на працягу апошніх двух гадоў практычная яе дзейнасць надта звузілася. Вінаватыя тут перад усім папярэднія яе праўленні, а карацей — некаторыя асобы, якіх дзейнасць часта была шкодная і раскольніцкая. Добра, што ў адпаведны час здаровы элемент зразумеў сваё становішча. На сходзе была крытычна ацэнена роля папярэдніх кіраўнікоў у дзейнасці, а дакладней — бяздзейнасці Рады. У новае праўленне выбраны людзі новыя, нескампраметаваныя, ад якіх можна спадзявацца належнай працы. Старшынёю выбраны **Міраслаў Пякарскі** — студэнт Беластоцкай палітэхнікі. У склад праўлення ўвайшлі: **Альжбета-Галена Ваўранюк, Барбара Гайко, Данута Мароз і Андрэй Буслоўскі.** Жадаем поспехаў і настойлівасці ў працы новаму кіраўніцтву Рады.

Прысутны

ПРЫСУТНАСЦЬ
студэнцкая старонка

КРЫЖЫ З ПАЎМЕСЯЦАМІ

У артыкуле пра помнік на могілках у Кназазах у апошняй „Ніве“ за мінулы год Віктар Рудчык задумваецца над тым, чаму крыж на гэтым помніку мае дзіўны нам выгляд — яго ніжняя частка аздоблена паўмесяцам з рагамі ўгору. Калі я пісаў адгалоску на Рудчыкавы артыкул, змешчаную ў „Ніве“ ад 15 лютага, таксама нічога не ведаў наконт таго паўмесяца. Але, неяк праз тыдзень пасля, чытаў я „Церковные ведомости с прибавлениями“, датаваныя 1898 годам. І ўсяго я даведаўся (стар. 854-55).

Выявілася, што ў даўніну крыжы з такімі паўмесяцамі не былі рэдкасцю. Тое, што мы цяпер бачым, як паўмесяц, тады абазначала яно якар менавіта. Якарныя крыжы пашыраліся ў нас ад Візантыі, ад Канстанцінопаля. Сімволіка якараў, іх значэнне бярэцца яшчэ з языческіх часоў, дахрысціянскіх. Якар быў знакам бяспечнай прыстані, потым квітнеючай дзяржавы (невыпадкова грэцкія імператары Візантыі чаканілі манеты з якарам). У хрысціян знак якара набыў ужо іншага значэння. Хрыстовыя вызнаўцы бачылі ў якары сімвал надзеі, моцнае апоры. Святыя айцы часта параўноўвалі якар з мацатою веры. Вера — гэта якар, які трымае людзей пры Богу. Тады нічога дзіўнага, што з часам якар з'явіўся і на крыжах.

Цікава, колькі такіх крыжоў захавалася ў Беластоцкім краі? Магчыма, варта было б правесці перапіс іх?

Пётр Байко

КРЫТЫКУ З СЯБЕ ПАЧЫНАЦЬ

Алесь Барскі ў сваёй рубрыцы „На мяжы“ піша пра мяне: ведаю я Хведара Хлябіча з Рыбакоў. „Каб я, аднак, ведаў Хлябіча толькі з яго палемічных публікацыяў, то мог бы падумаць, што гэта чалавек з характарам драпежніка, чалавеканенавісніка. Аднак вернемся да яго злосці і выдумкі...“

Але куды вернемся, да якой злосці і ў якім нумары „Нівы“? — пытаюся я ў Барскага. Я пераглядзеў з дзвесце „Ніваў“, шукаючы ў іх сваёй злосці на Барскага, такой апублікаванай, бо ж такую ён мае на ўвазе. І знайшоў свой артыкул „Чаму так?“ у дваццаць шостай „Ніве“ за 1985 год. Пісаў я, чаму рэдакцыя змясціла яго артыкул, Барскага, а не змясціла мой. Я пісаў, ці Барскі павінен пісаць аб усім. Я меў на ўвазе тое, што напісаў ён пра беларускі фальклор дзесяць нумароў раней, у шаснаццатым. Я не паведамляў тады пра гэты нумар „Нівы“, думаючы, што яксьці не выпадае, бо ж нашу газету і за межамі Польшчы чытаюць...

Знаёмыя мне чытачы гаварылі, што Алесь Барскі павінен пра нешта важнейшае пісаць, замест глупствамі эмацыянавацца. А. Куптэль з Сопату, начытаўшыся майго таго артыкула,

(Працяг на стар. 8)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары Беласток. Вуліца Варшаўская. Мал. Уладзіслава Петрука.

(Працяг са стар. 1)

„Беларуская песня 87“. Жанчыны наогул тут спяваюць самі. Аб Валянціне Дарашкевіч гавораць, што яна сама хораша спявае і мае арганізатарскія здольнасці, з ёю і выступае група жанчын. Праўда, гэта не тое, што калісьці, але ўсё ж песня не памерла, а зноў пашыраецца.

В. Дарашкевіч доўга была старшынёй гуртка вясковых гаспадынь. Цяпер яе падмяніла другая Валянціна — Ярмолік. У Меляшках, як і наогул усюды, гурток вясковых гаспадынь і гурток Беларускага таварыства — гэта адны і тыя ж самыя людзі. Значыць гэтакі гурток у Меляшках у апошні час вельмі актывізаваўся. А ўсё пачалося мінулай восенню з рамонту будынка святліцы. Бо „быў час, калі Меляшкі ездзілі, выступалі, але не мелі дзе ў сябе прыняць які-небудзь калектыў, а хочам мы, каб і да нас прыязджалі, хочам запрашаць“, — казалі яны.

Жанчыны з вясковага гуртка затупалі каля святліцы, заахвоцілі мужчын да працы. Ашалявалі будынак, унутры зрабілі „баазерыю“ (панелі), а ў адной унутранай сцяне прарэзалі сцэну. Мужчыны парабілі доўгія лаўкі, сталы ўзялі са школы, дзе ўжо яны сталі непатрэбнымі. Жанчыны пазавешвалі вокны старымі гардзінамі.

Ініцыятыве жанчын з дапамогай прыйшла салэцкая рада і солтыс Анатоль Чэмель, а таксама гміна ў Гарадку.

Некалькі год каля святліцы ляжала дрэва, з якога некалі збіраліся павялічваць будынак.

МЕЛЯШКОЎСКІ КАРАВАЙ

Цяпер меляшкоўскія мужчыны, атрымаўшы дазвол начальніка гміны, завезлі і парэзалі бярвенне ды адрамантавалі будынак святліцы. Таксама мужчыны купілі сваім жанчынам у гурток пліту. Так што цяпер і зварыць і спячы можна. Толькі што тую пліту і начынне на 200 асоб гурток не мае дзе трымаць. Пліта стаіць у святліцы, а начынне — у шопцы. Прасілі жанчыны, каб далі ім будынак пасля школы, але там знаходзіцца нейкі склад. А вось палова дома, дзе жыла раней настаўніца, пустуе. Трэба каб і начальнік гміны і солтыс памаглі меляшкоўскім жанчынам і мужчынам загаспадараваць і тыя памяшканні, каб яны не нішчэлі, а служылі вёсцы.

„На Новы год „па старому“ стылю і на запусты зрабілі ў адноўленай святліцы баль. Задаволены былі і мужчыны, і ўжо нас больш пускаюць, як трэба куды ехаць“, — кажуць жанчыны.

Ніна Пятэльская, будучы ў Беластоку, зайшла ў рэдакцыю з просьбай: „Меляшкі хочуць зрабіць прадстаўленне. У нас 19 асоб у гуртку, 2 хлопцаў пачало прыходзіць, патрэбна нам п'еса“. Расказвала пра добры спявачы калектыў у Меляшках. Каб яшчэ паставіць п'есу, можна было б выступіць і паказацца з багатай праграмай. У Меляшках ёсць цяпер магчымасці і ўмовы для працы самадзейнікаў. І ёсць, галоўнае — ахвота, ёсць людзі, якія ўмеюць спяваць, і людзі, якія хочуць выступаць у п'есе. З такіх жаданняў можа вырасці зноў вялікі і прыгожы меляшкоўскі каравай, чаго ім ад шчырага сэрца жадаем. **(вв)**

Ніна Тамашук — бібліятэкар у Рыбалах, а цяпер яшчэ выконвае і абавязкі дырэктара Вясковага дома культуры, бо Лідзія Мартынюк у даўжэйшым водпуску, хоць яна і пастаянна ў курсе спраў рыбалаўскага ВДК.

На трэці дзень Вялікадня дзяўчаты наладзілі ў сваім ВДК сустрэчу ветэранаў апошняй вайны. Такіх усё менш сярод нас. З Рыбалаў на сустрэчу прыйшло 6 мужчын (некалькіх па хваробе не змаглі быць), якія былі на розных франтах. Некаторых з іх мабілізавалі ў Войска Польскае ў 1939 г., яны трапілі ў палон, уцяклі з яго, пайшлі ў Савецкую Армію. Іншыя ўступілі ў Савецкую Армію пасля вызвалення мясцовасцей, дзе яны працавалі на прымусовых работах.

Пяць з шасці рыбалаўскіх ветэранаў былі ў Савецкай Арміі. Цяпер, з баявымі медалямі на грудзях, прыйшлі на гэтую сустрэчу. Гэта: Аляксей Харытанюк, Іван Яканчук, Васіль Петручук, Ілья Нікалаюк, Уладзімір Гуралеўскі, Мікалай Максымюк.

Н. Тамашук павяла сустрэчу, як канцэрт пажаданняў: кароткая звестка пра лёс кожнага ветэрана і песня, яму прысвечаная. А спяваў гэтыя песні вядомы мужчынскі калектыў „Хлопцы-рыбалоўцы“.

Так прайшоў вельмі цікавы канцэрт ваенных песень. У выкананні рыбалаўскага калектыву пад кіраўніцтвам Пятра Нявінскага прагучэлі песні: „Гибель „Варяга“, „В путь-дорогу“, „Чорна хмара“, „Рэкруцкая“, „Как земля пригожа“, „На Кубани“.

На заканчэнне калектыў песню „День победы“ праспяваў свайму кіраўніку П. Нявінскаму, які таксама — ветэран Савецкай і Польскай армій.

Потым за супольным сталом усіх ветэранаў і харыстаў дзяўчаты частавалі чаем і святочным пірагом. Ну, і зноў былі, цяпер ужо супольныя, песні. І песні, пераважна рускія, громам раскатваліся далёка па вёсцы. Ветэраны памятаюць свае песні, а найбольш Мікалай Максымюк, які быў запявалам у батальёне.

Рыбалаўскі мужчынскі калектыў, як бадай ніхто больш, умее спяваць ваенныя рускія песні. Як мне казалі, ведаюць яны можа са сто такіх песень.

Сустрэча з ветэранамі была арганізавана ў Рыбалах з нагоды Месяца народнай памяці. І трэба сказаць: гэтая вартасная і дасканалая задума Н. Тамашук пакінула добрае ўражанне. А сама Ніна, звяртаючыся да сабраных, сказала: „Вы далі нам мір і таму, як падзяку за ясны дзень свабоды, мы арганізуем гэтую скромную нашу ўрачыстасць, і просім прыняць сардэчныя словы пажаданняў добрага здароўя“. **(вв)**

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ІНТЭРПРЭТАЦЫЯ СВЕЧКІ

Амаль на ўсёй усходняй Беласточчыне канаючаму стараліся даць у рукі запаленую свечку. Цікава, што народная інтэрпрэтацыя свечкі даволі розная і нават як бы супярэчлівая. Найчасцей беларусы з Беласточчыны гавораць аб тым, што запаленая свечка:

— ачышчае чалавечае цела ад рознага тыпу зямных грахоў, спальваючы іх;

— выводзіць з цела душу і паказвае ёй шлях у неба;

— адпалохвае сатанічныя сілы;

— дагараючы, гасіць у канаючага жыццё і выклікае смерць;

— паведамляе Бога аб смерці чалавека.

Па сутнасці, ніводзін з інфарматараў не назваў адразу ўсіх, прыведзеных вышэй, уласцівасцей свечкі ў руках канаючага чалавека. Найчасцей, інфарматар называў адну або дзве ўласцівасці. Нярэдка здаралася, што выступаючыя разам інфарматары пярэчылі сабе, прыпісваючы свечцы як бы супрацьстаўшыя функцыі. Прыкладам могуць быць выказванні жыхароў вёскі Круглы Лясок, сужонкаў Зміцера і Марыі Паляхоў і іх сына Васіля. Вось іх канклюзіі:

„Калі ты хочэш ведаць пра свечку, то я табе скажу, — гаворыць Марыя Палех, — што яна вельмі важна пры тым чалавеку, каторы ўмірае. Бо то, бачыш, свечка е рэч свянцона. Яна ж і зроблена з воску, а вядомо ж: воск робіт мілэ Богу стварэнне — працавіта пшчолка. Бяда ўся ў тым, што ні кажды хворы мог утрымаці ў руках свечку. Некаторы то да паследнего моменту так круціўсе і кідаўсе, што да яго ніякого доступу ні было. А другі то возьме гэту свечку шпургане або паломіт, вадомо, без памяці. Ну, ты пытаеш, чом гэты свечкі дают уміраючым і нашто яны патрэбны. Яны патрэбны для таго, што памагают чалавеку памерці, адганяючы сваім святым агнём разны нечысці, што круцяцца каля ўміраючага. Ну і кроме гэтага яны сваім агнём паказвают чалавечай душы дарогу да неба. Бо дарога гэта ідзе праз цемнасці, у каторых можно заблудзіці і чаго добраго, у пекла трапіць“.

„А, от табе тут старая абы-чаго нагаварыла, — папаўняе Зміцер Палех, — але ні сказала найважнейшаго. Ты павінен ведаць, што чалавечэ цело заўшэ грэшнэ. І навет тады, калі чалавек ужэ перад смерцяю выспаведаецца, то на яго целаві астаюцца розныя грахі. То значыт, людзі дают чалавекові, каторы канае, у руку свечку. І гэта свечка спальвае сваім агнём тыя грахі, каторы знаходзяцца на чалавечым целаві. Ну, а кроме гэтаго, то трэба ведаць, што Бог, маючы пад сабою мільёны людзей, не бачыт усіх тых, хто родзіцца і ўмірае. То якраз таму, калі чалавек родзіцца або ўмірае, то людзі запальвают свечкі. І калі толькі Бог пабачыт такую свечку і даведаецца, што нарадзіўся чалавек, то зараз на небаві запаліт зорку, а як пабачыт свечку ў руках таго, хто ўмірае, то зараз возьме і пагасіт яго зорку. Ну бо яна ўжэ нікому ні патрэбна“.

Размове гэтай прыслухоўваўся сын Зміцера і Марыі, народжаны каля 1915 года Васіль Палех, які таксама выказаўся на тэму свечкі, праяўляючы пры гэтым значны скептыцызм у адносінах да сказанага бацькамі.

„Ты, Шурык, без патрэбы запісваеш гэты сказкі. Тут табе старые нагаворат сем бочок арыштантаў. Я веру ў Бога, але ў гэту ірунду, котору тут расказвают старые, ні веру. Калісьціка тут у нас, у Круглым Ляску, жыў вельмі стары чалавек То ён гаварыў, што адзін наш мешканец пашоў з свенцоною свечкою на Грамніцы ў хлеў ставіці крыжыкі над дзвярыма, значыцца, каб жывіна ні хварэла, каб каровы давалі много малака і каб хлеў ад маланкі ні згарэў. І што ты думаеш? Прыткнуў праз неасцярожнасць свечку до соломы, што лежала на вышках, і цэлы хлеў з жывінаю спаліў. От, табе і маеш свянцону свечку!? А каб быў, дурэнь, ні важдаўся з гэтаю свечкаю, то і хлеў і жывіна цэлы засталіся б. Ашчэ ні ведомо, сколь агонь паходзіт: ад Бога чы ад чорта? Ты хоць гэтаго, Шурык, што тут мы нагаварылі, дзе-лень у кніжцы ні напішы, бо цэлы свет з Палехоў будзе смяяцца“.

А. Баршчэўскі

СВІНІНА АПЕТЫТНАЯ

Свіны бачок нарэзаць на кавалкі, адбіць, пасаліць, пасыпаць перцам і тоўчаным часнаком. Скруціць у выглядзе каўбасак, абмакнуць у сырое яйка, запаніраваць у сухарах, затым зноў запаніраваць у яйку і сухарах. Смажыць у вялікай колькасці тлушчу. Падаць да стала са смажанай бульбай і дробна нарэзанай зелянінай.

400 грамаў свініны, 1 яйка, 3 сталовыя лыжкі сухароў, 4-5 зубкоў часнаку, 6 бульбін, 4 сталовыя лыжкі топленага масла, тлушч, перац, соль.

(Працяг са стар. 4)

КРЫТЫКУ З СЯБЕ ПАЧЫНАЦЬ

пісаў пасля — у трыццаць трэцім нумары — што ён адно дыхае палемікаю! Бо Хлябіч хоча пазбыцца Барскага, вываліць яго з „Нівы“. А як тут яго вываліш, калі ён, Барскі, ужо столькі надрукаваў быў, і ўсё друкуецца: надрукаванае, кажуць і сякераю не вырубаць. Барскі многа піша, але адразу відаць, што ўсіх „Ніваў“ ён так і не чытае. Хоць з „Нівы“ ён патроху і жыве.

Заступіўся за мяне Дзед Кастусь, то я ўжо і не адказваў Куптэлю, падумаў, няхай сабе ён падыхае палемікай сваёй.. Але каб драпежнікам мяне называць, дык гэта, Барскі, ужо лішне ты сказануў. Ну, неяк сцярпеў бы я яшчэ назву авантурніка, але не драпежніка, пане Барскі! І азірніся, Барскі, перш на самога сябе, а ўжо пасля іншых апісвай.

Ф. Хлябіч

„СТОЛЬЦЫ“ І СТАЛІЦЫ

(Працяг са стар. 7)

вым, усходнім, беразе ракі Віллі. Насупраць Крывога горада, на левым, заходнім, беразе тае ж Віллі, пры ўпадзенні ў яе рэчкі Вільні высіцца Гедымінаў замак-крэпасць з XIV стагоддзя. Нават незнаёмаму з мінуўшчынай тых зямель чалавеку відавочна, што гэты новы замак-крэпасць быў пабудаваны для аховы Крывога горада ад нашэсця з захаду, значыць, як заслона ад крыжакаў. Таму няма ніякага сумнення, што Вільня паўстала на крывіцкай зямлі як ахоўная частка Крывога горада і будаўнікамі яе былі ў асноўным яго жыхары, крывічы.

Ужо з гэтага летапіснага пераліку некалькіх Гедымінавых „стольцаў“ выразна відаць, што Вільні прызначалася гэтым вялікім князем такая ж самая роля, як Трокам і іншым ключавым крэпасцям — ахоўная, абаронча ад крыжацкіх нападаў.

Гедымін, відаць, прабываў па некалькі год у Кернаве, потым у Троках, затым у Вільні, ці нават „зімаваў“ у Бярэсці дзеля таго, каб самому непасрэдна даглядзець за належным умацаваннем і загаспадараннем вельмі важных для ўсяе дзяржавы тых рэгіёнаў, цэнтрамі якіх яны былі.

Сапраўднай жа сталіцай Вялікага княства Літоўскага ў адрозненне ад гэтых „стольцаў“ пры панаванні Гедыміна і доўгі час пасля яго быў Навагрудак. А красачная легенда пра заснаванне Вільні — гэта твор сама меней на 100 год пазнейшы за час таго казачнага Гедымінавага прарочага сну на вялікакняжацкім „жыталішчы“ на Швінтарозе. Легенда паўстала ў тыя часы, калі за панавання Гедымінавага ўнука — вялікага князя Вітаўта — сапраўды Вільня вырасла ў еўрапейскую сталіцу.

Такое ж было таксама і з маладзейшай за яе амаль на дзве сотні год Варшавай. У ранім сярэднявеччы яна была сталіцай аднаго і то не самага найбольшага мазавецкага княства. Потым яе крэпасць ахоўвала Мазоўша ад літоўскіх ды крыжацкіх нападаў. І толькі за панавання караля Зыгмунта III Вазы яна стала ў 1596 г. сталіцай Польшчы.

Мікола Гайдук

Фота аўтара

БЕЛАРУСІКІ

Tank Maksim, Cyprian Norwid (w). — Dąb Jagiełły (w). — Była z nas nierozłączna trójca (w). — Nieostrożnie (w). — Jeśli was ogarnie chęć, by owładnąć (w), — Przeciętny wiersz o miłości (w). — Za moim stołem (w). — Nie możemy wciąż z tobą ustalić (w). Tł. Florian Nieuważny. *Literatura na Świecie* 1982 nr 11 s. 24—31, il.

Tank Maksim, Gdzież oni? (w). — Stare legendy głoszą, że wiek złoty (w). Tł. z białor. Włodzimierz Blaton-Segal. *Tygodnik Kulturalny* 1982 nr 30 s. 9.

Tomaszewski Jerzy, Lepsi i gorsi Słowianie. (Białoruska mniejszość narodowa). *Polityka* 1982 nr 36 s. 12, il.

Wiarcinski Anatol, Prawidłowość (w). Tł. Tadeusz Chróścielewski. *Literatura na Świecie* 1982 nr 11 s. 118—119.

Wiarcinski Anatol, Trzy najlepsze sposoby zaparzania herbaty (w). Tł. z białor. Bronisław Suzanowicz. *Nadodrze* 1982 nr 17 s. 9.

Woźniak Anna, Z dziejów legendy religijnej w folklorze i piśmiennictwie staroruskim. *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* 1982 nr 2/4 s. 5—25.

P.C.

СОННІК

72

Мышы бегаюць — жыві ашчадна; уцякаюць ад ката або злоўленыя — клопаты з прычыны зласлівых жанчын; белыя — удачнае замужаства (жаніцьба); у пастцы — перамożаш ворага.

Мэбля — дабрабыт; уносяць яе — свой дом; выносяць — змена ў жыцці.

Мядзведзь — бачыць яго — шчасце ў картах і гульні; калі напаў на цябе — шкоды і страты з-за чалавечай зласлівасці; калі танцуе — дачыненне з дурнымі людзьмі; паляванне на яго — пазбягай прыгод; мядзведзяня — няшчасце з-за сяброў.

Мяса есці — хвароба і страта; варыць — ачуняеш пасля цяжкай хваробы; сырое купляць — знойдзеш дапамогу ў сяброў; даб'ешся пашаны і багацця.

Мяснік, прадавец у мясной краме — набліжэнне вайны.

Мясцовасць невядомую дагэтуль бачыць — прыемныя падарожжы.

Мятла — сямейныя недаразуменні, калатня; старая — спатканне; новая — фальшывыя сябры; купляць — клопаты з працаўнікамі, памочнікамі; замятаць — убоства, нэндза; ездзіць на ёй — забабоны.

Мяўканне чуваць — цябе хочуць перахітрыць; любоўныя прыгоды.

Мячык — спозненыя намеры; паводзіш сябе лёгкадумна.

Мяшаць што-небудзь — зрабіць памылку.

Мяшок цяжкі несці — цяжкія часы; дзіравы — страты; многа на возе — добры гандаль, удача; поўны садавіны — добрая хатняя гаспадарка; чалавек нясе мяшок — вялікія выдаткі; пустыя мяшкі — клопаты, лёгкадумнасць; засмучанне; поўныя — усяго ўдосталь; са збожжам — многія табе зайздросцяць; з каменнем — выйгрыш.

(Працяг са стар. 5)

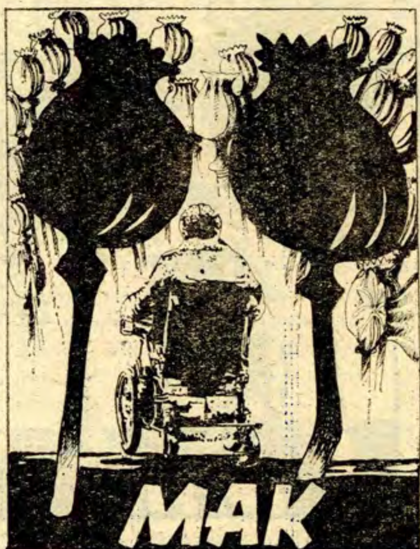

паўнамоцтваў. Радныя проста паўцякалі. Такім чынам не хапіла правамоцнай большасці, каб прыняць абавязваючую пастанову аб забароне вырошчвання маку ў Беластоцкім ваяводстве. Давялося склікаць другі раз пасяджэнне гэтай жа 18-ай сесіі ВРН.

Па „макаваму" пытанню ў час гэтага пасяджэння ад імя Прэзідыума выступаў Юзаф Эльсевіч. Ён заявіў, што небяспека распаўсюджання наркаманіі ў Беластоцкім ваяводстве ўсё болей узмацняецца. Няма дакладных статыстычных паказчыкаў, бо іх і быць не можа, але на аснове лекарскіх і міліцэйскіх назіранняў можна меркаваць, што ў 1986 годзе каля 3 тысяч маладых людзей, жыхароў Беласточчыны, трапіла ўжо ў кіпцюры наркаманіі. Веслаў Вайтэцкі, які працуе загадчыкам аднаго з асяродкаў лячэння наркаманаў, сцвярджае, што час жыцця ўзалежненага чалавека не перавышае 5-8 гадоў. Калі прыхіліцца да погляду, што наркаманія — гэта хвароба, як кожная іншая хвароба, дык гэтая хвароба адна з найбольш небяспечных. Шанцы на вяртанне да здароўя маюць толькі 5-7 працэнтаў актыўных наркаманаў і толькі ў тым выпадку, калі яны яшчэ не скаціліся на „дно" і адпаведна распачалі вельмі ж клапатлівае лячэнне.

Наркаманія знайшла сабе прытулак у першую чаргу ў гарадскіх цэнтрах. Яна ўжо авалодала Беластокам, Бельскам, Гайнаўкай, Саколкай, дакацілася да Сямяціч. Адным словам, яна прывіваецца там, дзе моладзь любіць паказаць свой „шпан", дзе бяздумна гнездзіцца заакіянская мода, а перш за ўсё ў школах і інтэрнатах. Нават у пачатковых школах, ва ўзросце 10-13 гадоў. „Практычна, — гаварыў В. Вайтэцкі, — няма ў Беластоку такой школы, у якой нейкая група дзяцей не нюхала б чагосьці адурманьваючага". Забароненае вабіць, хочацца яго паспрабаваць. А пасля ўжо цяжка адарвацца, бо наркотык таму ён наркотык, што ўцягвае і засмоктвае, як бяздонная дрыгва.

У нашых умовах найбольш даступны наркотык — гэта макавыя прадукты. Гэта белы парашок — гераін, які выпрабляюць з макавага малачка і макавы кампот, сырavінай для якога з'яўляецца засушаная макавая салома, у асноўным ле

(Працяг на стар. 7)

ЖЫРОВІЦКАЯ ЗАСТУПНІЦА

Жыровічы — гэта мястэчка, вядомае не толькі на Слонімшчыне. Ведаюць яго добра ва ўсёй Беларусі. Тут знаходзяцца такія архітэктурныя помнікі як: Богаяўленская, Георгіеўская і Крыжаўзвіжанская цэрквы з XVIII стаг., Успенскі сабор з XVII — 1-шай паловы XIX стаг., комплекс манастырскіх будынкаў з XVIII стаг., званіца. Тут таксама працуюць сельсавет, лясніцтва, торфазавод, племянная станцыя, камбінат бытавога абслугоўвання, тэхнікум механізацыі сельскай гаспадаркі, сярэдняя школа, бальніца і іншыя ўстановы і прадпрыемствы. Жыве зараз у мястэчку каля 3 тыс. жыхароў.

І яшчэ адным славіцца Жыровічы — іконай Божай маці, якую называюць Жыровіцкай і якая захоўваецца ва Успенскім саборы. З гэтай іконай, добра вядомай праваслаўным, звязваецца і ўзнікненне самай мясцовасці. А было гэта быццам бы так.

У XV ст. месца, на якім цяпер размяшчаюцца Жыровічы, парасталі непраходныя лясы. Прыналежалі падскарбяму Вялікага княства Літоўскага Аляксандру Солтану. Аднойчы ў 1470 г. пастухі падскарбята, зайшоўшы са стадам у лес, прыкмецілі на адным з дрэў незвычайнае святло. Калі туды прыблізіліся, убачылі, што на грушы, якая расла над крынічкай, знаходзіцца малая іконка Божай маці. Ад яе гэта праменіла тое святло. Пастухі знялі ікону і занеслі свайму пану. Солтан схаваў яе ў шкатулку. На другі дзень хацеў паказаць знаходку сваім гасцям, але іконы ў шкатулцы не аказалася. Праз нейкі час пастухі знайшлі яе зноў на тым самым дрэве, на якім яна паявілася ўпершыню. Солтана гэты несумненны цуд проста паразіў. У час гарачай малітвы над крынічкай ён даў абяцанне, што на гэтым месцы збудуе ў гонар Божай маці драўляную царкву, у якой паставіць цудоўную ікону, аздобіўшы перш яе сярэбранай рызай. Гэтак і сталася. Сапраўднасць здарэнняў пацвярджаюць у сваіх працах і творах ігумен Іаанікій Гальятоўскі, архімандрыт Мікалай і Аляксандр Плохавая.

Навокал новазбудаванай царквы хутка ўзнікла паселішча, якое назвалі Жыровічы (быццам ад прозвішча Жыровіч). На жаль, праз нейкі час царква згарэла. Ікона шчасліва ўцалела. Да моманту збудавання новага храма захоўвалася яна ў доме мясцовага святара.

Весткі пра ікону — якая аказалася цудатворнаю і ратуючай жыццё — шырока разышліся па амаль усім Вялікім княстве Літоўскім і па-за яго межамі. Яе слава сцягвала ў Жыровічы мноства людзей. Прыбывалі сюды памаліцца многія беларускія і польскія паны, між іншым і вядомы ўсім Леў Сапега. Прыязджалі нават польскія каралі — Уладзіслаў IV з жонкай (у 1644 г.), Ян Казімір (у 1651 г.), Ян III Сабескі з сынам Якубам (у 1688 г.) і Аўгуст III. Прыязджалі не толькі праваслаўныя, але таксама уніяты і католікі. У святочныя дні ў мястэчка збіралася па некалькі тысяч людзей, перш за ўсё простага народу. І нічога дзіўнага, што ў Жыровічах будаваліся цэрквы, манастыр. Сюды ж у свой час перанеслася з Навагрудка Брэсцкая духоўная кансісторыя. Тут пачаткова змяшчалася епархіяльнае праўленне царквы ў Літве, знаходзілася Літоўская духоўная семінарыя і ніжэйшыя духоўныя школы.

Захавалася шмат легенд аб цудах і памілаваннях, якія здарыліся за справай жыровіцкай іконы. Запісвалі іх манахі з мясцовага манастыра. Вось некалькі з іх.

Памешчыца са Слонімскага ўезда, нейкая Палубінская, якая ўмірала пры родах, калі палажылі на яе цела кусочак дрэва, на якім паявілася ікона пасля пажару царквы, нарадзіла здаровага хлапца, а і сама хутка выздаравела. Парфен з вёскі Агароднікі, будучы ўжо ў перадсмяротных канвульсіях, ахвяраваны волі Божай маці, амаль вокамгненна ажыў. Сцяпану Кухарскаму з атрада конніцы, які кватараваў у Навагрудку, па дарозе ў Гродна хтосьці ўкраў кап'ё з залатым упрыгожаннем. Ён папрасіў памачы ў жыровіцкай Божай маці. Неўзабаве кап'ё было знойдзена ў жыровіцкай царкве. Нейкі Мілер з Ваўкавыска, пераязджаючы 24 верасня 1730 г. на кані раку Зэльвянку, пачаў тапіцца. Здавалася, што няма яму ўжо паратунку. Патанаючы паспеў пракрычаць яшчэ адно слова: „Марыя!" і ў той самай хвіліне вада выкінула яго на бераг.

Такіх прыкладаў цудоўных уратаванняў можна было б прывесці яшчэ сотні. Дзеля дакладнасці, трэба таксама дабавіць, што цудатворнай сілай адзначалася і крынічка, над якой расла груша з іконай Божай маці. Крынічка гэтая захавалася да нашых дзён. Яна знаходзіцца непадалёк мястэчка, на ўскраіне лесу, пад вялікім дубам.

Копія жыровіцкай іконы Божай маці захоўваецца ў Ватыкане. Свайго часу нават ставілася пытанне, дзе знаходзіцца арыгінал. Але эксперты развеялі сумненне ў карысць Жыровічаў. Цудатворная ікона, як і крынічка, дагэтуль сцягваюць у мястэчка шмат людзей, асабліва 20 мая — у дзень з'яўлення іконы.

Успенскі сабор у Жыровічах, у якім захоўваецца славутая ікона.
Малюнак У. Петрука.

Пётр Байко

ВІНШУЕМ ЛЁНІКА!

Наш вядомы мастак Лёнік Тарасэвіч атрымаў узнагароду Беластоцкага Ваяводы. Ушанаваны ён гэтым невыпадкова: Лёнік праявіў сябе надзвычай таленавітым жывапісцам, карціны якога ўжо знаходзяцца ў славутых галерэях Польшчы, Швецыі, Шатландыі, Італіі; адбываюцца перамовы з мастацтвазнаўцамі Канады і Бразіліі пра новыя выстаўкі яго твораў. Як кажуць, Лёнік аб'ездзіў палову Еўропы, у апошні час удзельнічаў у выстаўках у Стакгольме, Венецыі; збіраецца ў Сан Паўла, самы вялікі цэнтр Бразіліі. Гэта зайздросная ўдача нашага маладога мастака, які ўсяго некалькі гадоў назад закончыў вышэйшую мастацкую адукацыю ў Варшаве, але застаўся жыць у сваім родным беларускім старонні, у бацькавай хаціне, што на ўскраі станцыі Валілы каля Гарадка. Цяпер узяў ён у арэнду будынак былой мясцовай пачатковай школы і абсталёўвае ў ім сваю майстэрню. Усюды, дзе б не быў у шырокім свеце, падкрэслівае тое, што ён — беларус. Яго шматмоўныя каталогі абавязкова друкуюць — па яго жаданню — таксама і на беларускай мове, з беларускім моўным варыянтам.

Лёнік Тарасэвіч належыць да таго пакалення маладых беларусаў, у якіх няма — так надакучыўшага нам — беларускага комплексу прыніжанасці. Як гаварыў ён у вядомым інтэрв'ю „Ніве" ў мінулым годзе — яму быць беларусам — гэта натуральнае, гэта так, як сасна ёсць сасною ці бусел — буслам. Лёнік належыць да ліку пачынальнікаў беларускага студэнцкага руху ў нас, які — мяркуючы па нядаўнім з'ездзе студэнтаў у Бельску — набыў ужо вялікага размаху і трывала ўпісаўся ў краявід беларускай нацыянальнай меншасці ў ПНР.

Лёнік Тарасэвіч — гэта першы беларускі мастак за дванаццаць ці больш гадоў, які ўдастоены ўзнагароды Беластоцкага Ваяводы. Гэта добры пачатак партнёрскай трактоўкі нашай нацыянальнай культуры і яе здабыткаў у Беластоцкім краі. (ся)

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

„Стольцы" і сталіцы

Са старонак летапісаў князь Гедымін явіцца нам не толькі мужным воінам, але і дбайным будаўніком і старанлівым гаспадаром, які не давяраўся занадта сваім падуладным. Часта завітваў ён неспадзявана ў якінебудзь рэгіён ці мясцовасць Вялікага княства Літоўскага і жыў там столькі, колькі спатрэбілася яму для асабістага ўладкавання важных спраў, ды падаваўся далей, дзе неабходнае было яго гаспадарскае вока. Значнейшыя мясціны, у якіх вялікі князь прабываў даўжэйшы час, набылі ў летапісах мілагучную назву — „столец".

І ў мінулым, і ў бягучым стагоддзях пішучыя пра Гедыміна даволі часта летапіснае слова „столец" успрыймалі ў значэнні сучаснага „сталіца". І атрымліваецца недарэчнасць, што Гедымін аж некалькі разоў пераносіў сталіцу свае дзяржавы з адной мясцовасці ў другую!

На шчасце вялікі князь не дапускаў такіх неразумных учынкаў. Па закладзенай Міндоўгам традыцыі, сталіцай Вялікага княства Літоўскага быў Наваградак. Таксама як ён карону, яго пануючыя наследнікі ў гэтым горадзе ўскладалі самі сабе на голаў славуты каўпак вялікіх князёў і такім чынам афіцыяльна аб'яўляліся гаспадарамі ўсяе дзяржавы. Каўпак вялікіх князёў — гэта своеасаблівы сімвал манаршай улады ў Вялікім княстве Літоўскім, ён сваім выглядам спалучаў баявы шышак беларускага рыцара і каралеўскай кароны. У Наваградку як сталіцы дзяржавы знаходзілася таксама рэзідэнцыя мітрапаліта — першасвяшчэнніка праваслаўных жыхароў Вялікага княства Літоўскага, якія былі яго асноўным насельніцтвам.

Але Гедымін не занядбоўваў і старажытнай крэпасці Керанава — радавога гнязда Рынгольдавічаў, з якіх ён выводзіў сваё паходжанне. Аднак трэба адразу заўважыць, што цікавілі яго там не столькі карэнні вялікакняжацкага радаслоўнага дрэва, колькі ўзвядзенне ўмацаванняў, якія ўзмацнялі б самы вузкі перашыек, які злучаў Жамойцію з Вялікім княствам, і не дазволілі б крыжацкаму ордэну аб'яднацца з яго лівонскімі (інфлянцкімі) „братамі". І ў выніку Гедымінавых намаганняў не толькі ў Кернаве, але па ўсёй паўночна-заходняй частцы дзяржавы, на якую перш за ўсё была нацэлена крыжацкая агрэсія, паўставала густая сетка ўмацаванняў. Яна выдатна дапамагла паўстрымаць варожы наступ. Пра гэтую настойлівую стваральную працу Гедыміна якраз і чытаем у адным з беларускіх летапісаў — „Хронікі Быхаўца": „І некаторага часу паехаў князь вялікі Гедымін са стольца свайго Кернава ў ловы за пяць міль, за раку Веллю, і найдзе гару ў пушчы красну, дубровамі і раўнінамі аблеглую, і спадабалася яму вельмі і ён там пасяліўся і залажыў горад і назваў імя яму Трокі... І з Кернава перанёс столец свой у Трокі". Праўда, шмат казачнага ў гэтай легендзе, як хаця б тая ж „гара красна", якую быццам бы ўпадабаў Гедымін і на якой заснаваў Трокі. Фактычна ж прасціраліся там тады ды захаваліся іх сляды і цяпер разлеглыя багны ды топелі і на іх то былі пабудаваны непрыступныя Трокі. Паўставалі яны на тэрыторыі, дзе жыло змешанае насельніцтва: крывічы, літоўцы, яцвягі, і будаваў Гедымін Трокі зусім не з прызначэннем на вялікакняжацкую сталіцу, але ўзводзіў іх як магутную крэпасць, якой заданнем было ахоўваць дзяржаву ад неўтаймаванага непрыяцеля — крыжакаў. Бо і хто ж будуе сталіцу на пагранічча са смяротным ворагам?

Такімі ж выключна абароннымі меркаваннямі кіраваўся Гедымін, будуючы крэпасць на левым беразе ракі Віллі насупраць горада Крывога — старажытнага горада крывічоў і сталіцы невялікага іхняга княства Крываградскага. У той жа „Хроніцы Быхаўца" гаворыцца, што „па малых часех паехаў пасля таго (гэта значыць: пасля заснавання Трокаў — М. Г.) князь вялікі Гедымін у ловы ад Трок чатыры мілі і найдзе гару красну над ракою Вільнею (левы прыток ракі Віллі — М. Г.), на якой натрапіў на звера вялікага тура і забіў яго на той гары, дзе цяпер завуць Тур'я гара. І вельмі было позна ў Трокі ехаць, і стаў ён на луцэ, на Швінтарозе, дзе першых князёў спальвалі (пасля іхняй смерці, вядома, па язычаскаму абраду пахавання — М. Г.) і заначаваў. І калі спаў, убачыў сон, што на гары, якую звалі Крывая, а цяпер Лысая, стаіць воўк жалезны, вялікі, а ў ім раве, быццам сто ваўкоў выла. Прачнуўшыся, паклікаў Ляэдзейку, якога калісьці знайшлі ў арліным гняздзе і быў ён у князя Гедыміна варажбітам і найвышэйшым паганскім святаром. Расказаў яму князь усё, што ў сне ўбачыў. І той Ляздзейка кажа гаспадару гэтак: „Княжа вялікі, воўк жалезны азначае: сталічны горад тут будзе. А што ў яго нутры раве — гэта слава яго будзе лунаць па ўсім свеце". І князь вялікі Гедымін назаўтра ж, не ад'язджаючы, паслаў па людзей і заснаваў горад адзін на Швінтарозе — Ніжні, а другі на Крывой гары, якую цяпер завуць Лысаю, і дасць тым гарадам імя — Вільня. І, збудаваўшы гарады, перанёс столец свой з Трокаў на Вільню".

Надзвычай маляўнічая легенда! Многія сталіцы могуць пазайздросціць Вільні такога красачнага радаводу. Выдатнымі майстрамі мастацкай выдумкі, вобраза і слова былі нашыя продкі, калі гэтае паданне і ў нашыя часы засталося жывым і дзейсным. Не так даўно, бо ў 1973 г., у старажытным цэнтры Вільнюса, ля падножжа Гедымінавай гары, быў пакладзены вялізны камень-валун з высечанай датай таго ж Гедымінавага прарочага сну: 1323 — год заснавання Вільнюса. Аднак жа легенда легендай, помнік помнікам, а гістарычная праўда — зусім іншая. Яна знаходзіцца якраз побач таго ж аграмаднага валуна, бо ў старажытнай Гедымінавай вежы. Там, на перадапошнім паверсе, наведвальнікі яе бачаць (мне пашчасціла тое ў 1985 г.) падрабязны макет засялення ў раннім сярэднявеччы наваколля вусця рэчкі Вільні ў раку Віллю. Макет падрыхтавалі найлепшыя знаўцы гісторыі гэтых зямель на аснове навейшых археалагічных адкрыццяў. На ім, як на далоні, відаць, што Крывы горад — гэта вялікае паселішча крывічоў з магутнымі абарончымі збудаваннямі. Яго пачаткі сягаюць VIII-IX стагоддзяў. Ён размешчаны на пра-

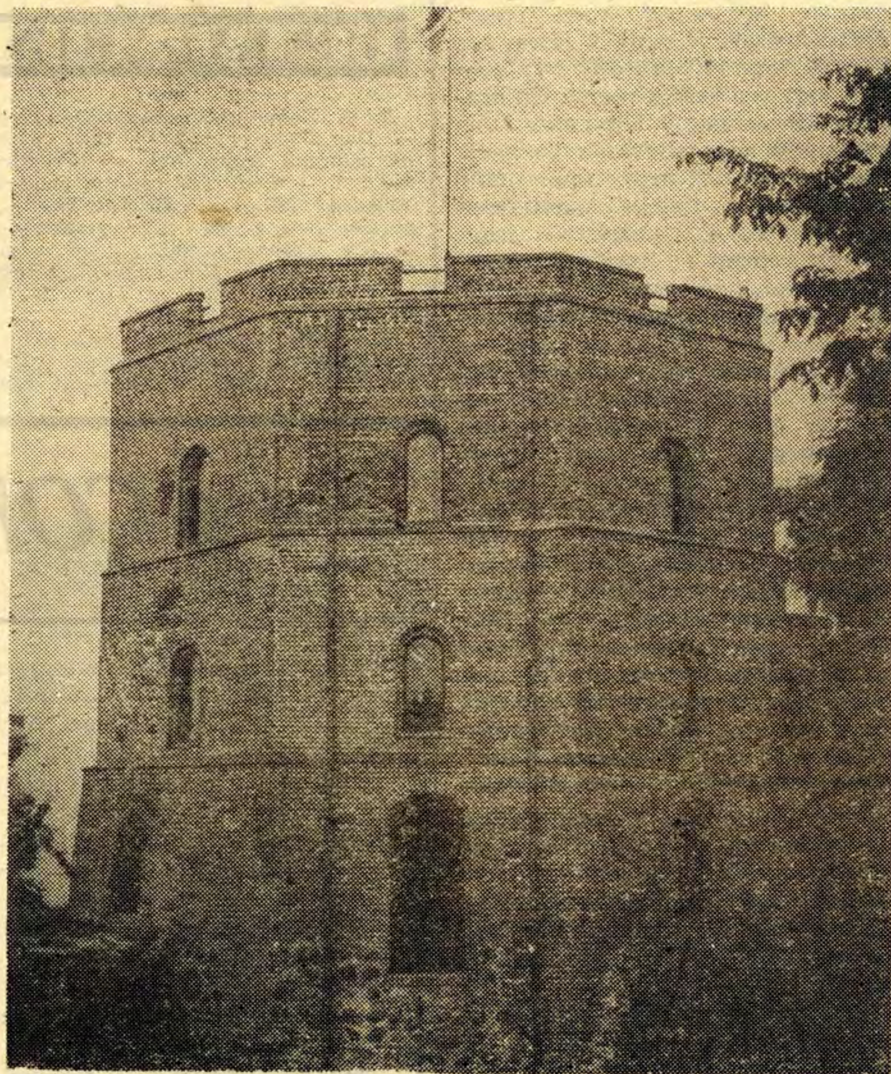

Вільнюс. Гедымінава вежа. 1985 г.

(Працяг на стар. 8)

(Працяг са стар. 6)

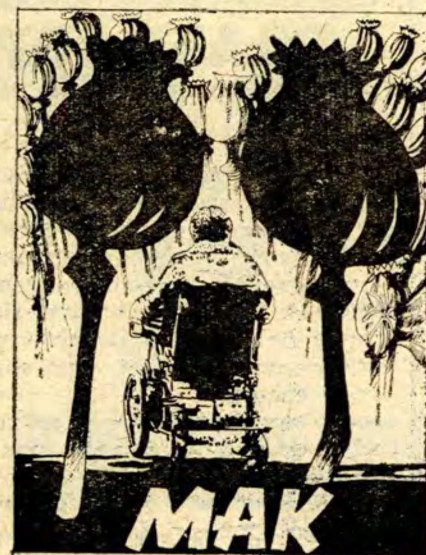

верхняя частка, уключна з макаўкамі.

У мінулым годзе гміны выдалі гаспадарам крыху больш за 6 тысяч дазволаў на вырошчванне маку ў агародчыках. Пад макам апынулася 10,5 га поля. Апрача гэтага выяўлена больш за паўтары тысячы нерэгістраваных макавых палеткаў. Пасыпаліся штрафы і пакаранні.

А як у гэтым годзе? Справу разглядалі на сваіх сесіях мясцовыя рады нарадовыя. За забаронай вырошчвання маку прагаласавалі 20 мясцовых радаў. Між іншым, ва ўсіх гарадах, а таксама ў гмінах: Белавежа, Бельск, Боцькі Чыжы, Ясяноўка, Ясвілы, Кляшчэлі, Карыцін, Кузніца, Міхалова, Мельнік, Нараў, Нараўка і Пасвентнае. 25 іншых мясцовых органаў народнай улады галасавалі за дазвол на вырошчванне маку пад дзяржаўным кантролем. Іх меркаванне выказаў радны з Боцькаў, Павел Зелянеўскі, выступаючы на сесіі ВРН. „Наркаманія, — гаварыў ён, — гэта выдумка людзей багатых, і забарона вырошчвання маку ў ніякім выпадку не давядзе да яе ліквідацыі. Хто так думае, хай найперш забароніць вырошчваць бульбу і буракі, бо яны даюць сыравіну для прадукцыі гарэлкі, хай не дазволіць сеяць ячмень, бо з яго — піва..."

Бурлівыя спрэчкі працягваліся і ў час гэтага другога пасяджэння 18-ай сесіі ВРН. Прэзідыум рады выступіў з кампраміснай прапановай, каб забарона вырошчвання маку абавязвала толькі некаторыя прыбеластоцкія гміны і каб дзейснай была яна да 31 снежня 1988 года. Урэшце рэшт дайшло да галасавання: 65 радных прагаласавала за, 28 — супраць і 5 — устрымалася. Такога разнагалосся ў галасаванні ніколі не здаралася ў гісторыі беластоцкай ВРН.

Значыць, мак яшчэ зацвіце на сялянскіх загончыках, праўда, не ўсюды, але цалкам яго не звялі. Затое ўсюды абавязвае папярэдняя пастанова, што мак можна вырошчваць толькі на палетках велічынёю не болей 20 квадратных метраў у гаспадарцы аднаго гаспадара, а макавую салому абавязкова трэба або спаліць, або прадаць мясцоваму ГСу, калі ён займаецца яе скупкай. А калі *„пасеяла баба мак, ды не ведала як"*, тады можна спадзявацца вельмі ж прыкрай неспадзяванкі. Так яно цяпер з прыгожым, карысным ды смачным макам.

Віктар Рудчык

СЯБРЫНА РУЖА

Размова з Данкай Грыгорук

Міра Лукша: Што чуваць у вашай вёсцы Плюцічы?

Данка Грыгорук: Гэта вёска вялікая, але ціхая, спакойная. Ёсць тут у нас клуб прэсы і кніжкі, крама, пажарніцкая раміза. Усё гэта збудавалі грамадскім пачынам жыхары. На жаль, нуда ахоплівае нашы'я вёскі. Моладзь вучыцца ў горадзе, там працуе і жыве. Ніхто з маіх сяброў і сяброўак не думае астацца жыць у вёсцы. Я таксама. Іншая справа — прыехаць у яе на канікулы, а іншая — жыць і працаваць. Вядома, лепш быць мястовай паняй.

М.: Ты вучышся ў Беластоку..

Д.: Так, я — студэнтка IV курса рускай філалогіі. У будучыні, праўдападобна, буду настаўніцай гэтай мовы. А так, праўду кажучы, маё адзінае прызванне і натхненне — гісторыя. Але, па-мойму, лепш яе лічыць за „хобі", а не прафесіяй. „Куццё" на экзамен можа забіць зацікаўленне; лепш вучыцца толькі для сябе, каб паглыбляць свае веды, а не таму, што „мусова".

М.: Не любіш, Данка, прымусу.

Д.: Мая любімая кветка — гэта ружа. Прыгожая, часам духмяная, але ўсё ж у яе ёсць калючкі, якімі яна прабуе бараніцца... А адносна людзей — я ўжо паспела некалькі разоў імі расчаравацца. Нядаўна я думала, што няма дрэнных людзей, але цяпер ведаю, што чалавек — крыважэрная бэсты'я. У нічым ён не розніцца ад жыхароў старажытнага Рыма, прагных крыві. Больш цешыць яго чужое няшчасце, чым чужая радасць...

М.: Божа мой, як ты песімістычна на ўсё глядзіш!

Д.: Не такая я ўжо поўнасцю песімістка. Веру ў каханне, сяброўства, люблю час ад часу памарыць...

М.: А чаго патрабуеш ад іншых?

Д.: Адкрытасці, зразумення. Цаню людзей, якія маюць свой погляд і ўмеюць прызнаць свае памылкі. Не цярплю „шпану" снабізму, прытворнасці і панурай міны.

М.: А якая ты сама?

Д.: Што я магу больш сказаць аб сабе? Я ўпартая, рашучая, часам бываюць у мяне свае настроі. Але не ведаю, што такое злосць і гнеў. Кахаю звяроў і кветкі.

М.: Які чалавек вытрымае даўжэй з табою?

Д.: Прыгожы шатэн, абавязкова з вусамі. Не мусіць быць агульнапрызнаным прыгажуном — як жа такога ўпільнуеш! Але мусіць быць вясёлым і адказным чалавекам.

М.: З такім будзеце жыць доўга і шчасліва.

Д.: Шчасце — а гэта што такое? Чалавек ніколі не бывае поўнасцю шчаслівы. Прынамсі мне дагэтуль так здаецца. Але сама барацьба за гэтае шчасце дае чалавеку найбольш задавальнення.

М.: Ты — ідэалістка?

Д.: Не. Не веру ў нейкія „ідэалы", таму што ў мяне не хапае на гэта часу. І вельмі мяне гэта цешыць!

Гутарыла **Міра Лукша**

ГУРТКОЎСКІЯ ПАДЛІКІ

(Працяг са стар. 1)

сельскагаспадарчай тэхнікай. Сялянскае запатрабаванне на СКРаўскія паслугі ўсё болей перамяшчаецца ў бок спецыялістычнай дапамогі. У першую чаргу гэта збіранне і прасаванне абмалочанай саломы, рассяванне мінеральных угнаенняў і вапнаванне палёў, растрасанне гною і апырскванне ад пустазелля.

Болей бойкія дырэктары СКРаў не пазвалі таксама і такога пастаяннага прытоку капіталу, які дае рамонт сельскагаспадарчай прыватнай тэхнікі. „Маем мы добра адукаваныя кадры механікаў і нельга нам дазволіць, каб гаспадар цягнуў свой трактар або нейкую іншую машыну ў ПОМ, далёка ад МОМу, калі па дарозе, побач, мае майстэрню СКРу". Так гаварыў прэзас Збігнеў Ліпскі. І так яно часта бывае ў штодзённай практыцы. У СКРах можна зараз зрабіць абавязковы гарантыйны агляд усіх машын, адрамантаваць сялянскі трактар, або што іншае, купіць паліва, а нават і запасныя часткі, калі яны ёсць на складзе. Гэта вельмі аблягчае жыццё сялянам.

Каб падмацаваць свае фінансы ды адначасова абяспечыць працу ўсім рабочым на працягу круглага года асабліва зімою, многія СКРы бяруцца за фабрычную вытворчасць. У гэтым выпадку паяўляецца ў мяне перад вачыма найперш Мікалай Міруць. Жыве ён у Бандарах. З сельгасгурткоўскім рухам з'яднаўся ён ад самага пачатку, значыць, з 1957 года. Цяпер кіруе ён майстэрняй у Багнюках. У наваколлі гавораць, што гэта „фабрыка Міруця". Няхітрая гэта фабрыка. Некалькі чалавек пад кіраўніцтвам М. Міруця нарыхтоўваюць розны'я драўляныя тронкі. Тавар ідзе нарасхват. Высылаюць яго аж на Шлёнск. У мінулым годзе на гэтай няхітрай прадукцыі міхалоўск. СКР зарабіў больш за 18 мільёнаў злотых. Другія 20 мільёнаў злотых гэтаму СКРу прынясло супрацоўніцтва з варшаўскім машынабудаўнічым прадпрыемствам „Бумар". І так залатоўка да залатоўкі накапляецца чысты прыбытак ўласнай фірмы. У Міхалове за мінулы год склаў ён амаль 11 мільёнаў 300 тысяч злотых, а ў Янаве быў яшчэ крыху большы.

Юрыя Гаворку віншуе з высокім дзяржаўным адзначэннем І сакратар ВК ПАРП у Беластоку Уладзімір Каладзеюк.

Сустракаўся я з кіраўнікамі абодвух гэтых кааператываў. Іх старшыні — Рамуальд Пакута з Янава і Уладзіслаў Васько з Міхалова — згодна сцвярджаюць, што поспех у першую чаргу залежыць ад працы і паводзін людзей; ад добрай арганізацыі гэтай працы, ад пачуцця еднасці ўласнага і калектыўнага зацікаўлення.

Сельгасгурткоўскія падлікі, наладжаныя ў Міхалове, прайшлі ва ўрачыстых абставінах. Дзяржава не пашкадавала ордэнаў і крыжоў заслугі. Кавалерскім Крыжам Заслугі Ордэна Адраджэння Польшчы быў адзначаны Юры Гаворка з Орл.. Гэта — рабочы, будаўнік. Займаецца ён рамонтам будынкаў арлянскага СКРу. У яго брыгадзе чатыры асобы. „Пара б мне на пенсію, — кажа ён. — Але хто нас, старых, падменіць? Праца цяжкая, брудная. За такой цяпер не гоняцца".

Віктар Рудчык

Фота аўтара

З мастацкай часткай выступілі „Дубіны".

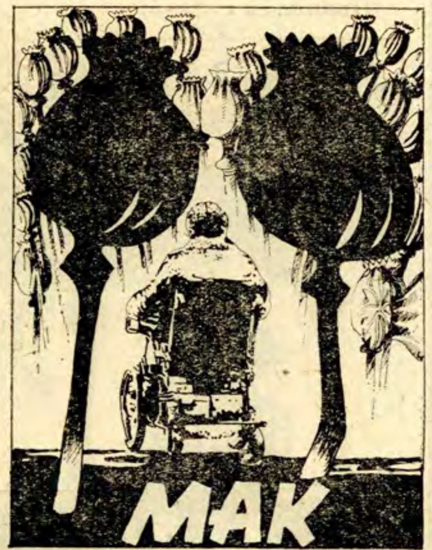

Спакон вякоў мак спадарожнічаў нашым земляробам у іх бытаванні. Нават у песні народнай знайшоў ён для сябе пачэснае месца:

Сеяла баба мак,
Ды не ведала як.
А дзед ведаў, тайну знаў,
Але бабе не сказаў.

Мудрасць народная корміцца векавым вопытам. І гэты вопыт падказаў людзям, што мак — гэта карысная расліна. Толькі ўжо шмат пазней вучоныя ў сваіх лабараторыях эксперыментальна пацвердзілі здаўна вядомую праўду, што макавае насенне вельмі ж выдайнае на алей, які адзначаецца лёгкастраўнасцю і багатым складам вітамінаў, карысных для здароўя. Нават у адціснутай макусе застаецца яшчэ каля 30 прац. кармавых бялкоў. Памятаю, як мая маці гэтую макуху ў першую чаргу прызначала на падкормку маленькіх цялят, калі ў зімовы час бацька прыносіў іх у хату каб абагрэліся...

І так кожны год зацвіталі ўлетку сялянскія загончыкі чырвонымі, пунсовымі, ружовымі, фіялетавымі, белымі кветкамі маку. Цаніўся толькі спелы мак, яго насенне. Ніхто не прыдаваў аніякага значэння макавай саломе. Яе палілі або заворвалі.

І раптам нашы людзі даведаліся, што макам можна забіць чалавека, што мак — гэта смерць, белая каварная смерць, якая з'яўляецца знячэўку упрыгожаная спачатку райскімі, цудоўнымі перажываннямі адурманенага чалавека, але ад гэтай смерці няма ўжо аніякага ратунку.

І тут я вяртаюся думкамі да сесіі Ваяводскай рады народовай у Беластоку. Склікана яна была 10 сакавіка 1987 года. Склікана, дарэчы, другі раз, што дагэтуль у пасляваеннай Польшчы ніколі не здаралася. Першае пасяджэнне 18-ай сесіі ВРН адбылося 24 лютага 1987 г. Сярод 12-ці праблем павесткі дня гэтай сесіі восьмы пункт прадбачваў:

„Разгляд прапановы ў справе забароны вырошчвання маку на тэрыторыі Беластоцкага ваяводства ў індывідуальных гаспадарках".

Я не памятаю, каб нейкая іншая справа выклікала ў радных столькі эмоцый і супярэчлівых меркаванняў. Коратка кажучы, ВРН як прадстаўнічы орган народнай улады на 18-ай сесіі ў гэтым скліканні не змагла выканаць сваіх канстытуцыйных

(Працяг на стар. 6)

Зорка

Старонка для дзяцей

„Ганулькі" і Ласінка

Школа ў Ласінцы даўно славіцца сваімі спевакамі. Дзеці тут умеюць і любяць спяваць. Вось на здымку бачым дзявочы квартэт. Мы назвалі яго „Ганулькі", бо першай песняй, якую яны развучвалі і спявалі была „Ганулька" з рэпертуару Данчыка.

Дзяўчаткі пачалі разам спяваць і выступаць ужо ад першага класа. Цяпер вучацца ў чацвертым класе. З песняй не расстаюцца. Гэта дружны калектыў, якому жадаем прайсці разам да канца школы.

Цяпер „Ганулькаў" вучыць спяваць і рыхтуе да конкурсаў беларускай песні для школьнікаў настаўнік музыкі і спеву ў школе ў Ласінцы Яўген Дудзіч. Ён таксама сарганізаваў у школе хор. Харысты — вучаніцы V, VI, VII і VIII класаў. Хор рыхтуе першую праграму на ўрачыстасць заканчэння школьнага года, у якой і беларускія песні.

(вв)

Фота Я. Чэрнякевіч

Школьны квартэт з Ласінкі „Ганулькі": Крыся Плева, Ася Астапчук, Ася Кандрацюк, Ася Філіповіч.

У этнаграфічным куточку беларускага класа ў Ласінцы. Дзяўчаткі і хлопцы знайшлі найстарэйшыя і найцікавейшыя рэчы ў куфэрках сваіх бабуляў і дзядуляў.

Фота Я. Чэрнякевіч.

Беларускія птушкі

Аняр'ян Дзержынскі

ПЕРАПЁЛКА

Вецер
Жыта ў полі гушкаў —
Абудзіў у жыце
Птушку,
Абудзіў на золку
Птушку-перапёлку.
Перапёлка ўстала рана,
Па траве пайшла расянай,
Пакупалася
У расе,
Пасушылася
У аўсе.
Паглядзела —
Спелы колас,
Загукала
На ўвесь голас:
— Уставайце
Усе, хто спіць,
Жаць-касіць,
Жаць-касіць!

ЗАГАДКІ

Лясной сцяжынкай,
Дзе густыя шаты,
Працаўнічок
Спяшаецца дахаты,
Яго амаль і не відаць,
Малога,
А цягне — болей
За сябе самога.

Ніл Гілевіч

Адказ у наступным нумары

Адам Русак

ВЯСНОЙ

У птушыным зводным хоры —
Пераліўы,
Пераборы!
ДО — адна з тых першых нот,
Што выводзіць сам удод.
Ноту РЭ — снягір бярэ.
Ноту МІ — бярэ чыранка.
Ноту ФА — бярэ аўсянка.
Ноту СОЛЬ — бярэ шчыгол.
Нота ЛЯ — у салаўя.
Нота СІ — у жаўрука,
Самародка-спевака.

Так пяе птушыны хор,
Аж звініць зарэчны бор!

УВАГА, ВЫВУЧАЕМ ГІСТОРЫЮ

Уважліва разгледзьце гэтую цікавую карту сярэдневяковых (XIV-XVI стагоддзяў) беларускіх гарадоў і рэк. Звярніце ўвагу на старыя назвы.

Выпішыце асобна гарады, асобна рэкі. Напішыце сучасныя іх назвы. Якія яшчэ старажытныя беларускія гарады і рэкі вы знаеце?

ВЯЛІКІ НОВЫ МІНСК

Магутныя МАЗы з шумам імчацца па шырокіх вуліцах сталіцы. За імі — матацыклы. Па абочыне едуць веласіпедысты. А вунь калона машын, нагружаных трактарамі.

Працаўнікі Мінскага трактарнага завода толькі за адзін год далі 78 тысяч трактароў. Мотавелазавод за адзін толькі дзень выпускае 406 матацыклаў і 1.469 веласіпедаў. Мінск дае для насельніцтва толькі за дзень 988 радыёпрыёмнікаў і радыёл, 1.084 тэлевізары.

Цяпер з канвеераў Мінскага гадзіннікавага завода штодзень сыходзіць 5.114 наручных жаночых і мужчынскіх гадзіннікаў маркі „Прамень" у сярэбраным, пазалочаным і залатым корпусе.

Абутковае аб'яднанне „Прамень" выпускае за дзень 34,3 тысячы пар абутку, а тонкасуконны і камвольны камбінаты — 78,4 тысяч квадратных метраў тканіны.

Надыходзіць вечар. У дамах і на вуліцах Мінска загараецца электрычнае святло. У 1940 г. Мінск атрымліваў электраэнергіі 82,4 мільёна кілават-гадзіны за год. Цяпер жа горад атрымлівае яе за адзін дзень 6,6 мільёна кілават-гадзін.

У розныя куткі горада штодзень развозяць жыхароў Мінска больш за 360 аўтобусаў па 39 маршрутах, 160 тралейбусаў і 110 трамваяў.

Магутныя МАЗы.

Пазнаёмімся

Крыстына Кардаш, в. Навасады 26, 16-054 Ялоўка, Беласток-кае ваяводства.

* * *

БССР, 222395, Мінская вобл. Мядзельскі р-н, п/о Сан. Нарач вул. Турысцкая 11, Аўсяннік Людміла.

* * *

БССР, Мінская вобл., Мядзельскі р-н, г. Мядзель, вул. 1 Мая, д. 57, кв. 15, Петруковіч Таццяна, 6 клас.

* * *

БССР, 222835, Мінская вобл. Мядзельскі р-н, п/о Чэраўкі, Захарэвіч Т.

* * *

БССР, Мінская вобл., Маладзечанскі р-н, п. Краснае, вул. Няміра, д. 14, Прышчэпаў Сяргей, 6 клас.

* * *

БССР, Мінская вобл., Маладзечанскі р-н, п. Краснае, вул. Савецкая, д. 40, Шчаковіч Света, 6 клас.

* * *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі р-н, д. Краснае, вул. Няміра, д. 34, кв. 4, Андрусенка Крысціна.

* * *

БССР, 222395, Мінская вобл., Мядзельскі р-н, к.п. Нарач, вул. Турысцкая, д. 10, Сапрановіч Вольга, 5 клас.

* * *

БССР, 222395, Мінская вобл., Мядзельскі р-н, к.п. Нарач, вул. Нарачанская, д. 16, кв. 2, Шаранговіч Наталля, 4 клас.

* * *

БССР, 225264, Брэсцкая вобл., Івацэвіцкі р-н, в. Скурапы, вул. Савецкая 150, Кароль Света, 13 год.

* * *

БССР, 222145, Мінская вобл., Барысаўскі р-н, в. Хаўхаліца, Сурма Люда, 12 год.

* * *

БССР, 225252, Брэсцкая вобл., Івацэвіцкі р-н, в. Сянькавічы, д. 13, Капель Ірына, 12 год.

Станіслаў Шушкевіч

ДРУЖНЫ КЛАС

— Дружны клас, добры клас!
Пэўна, чулі ўжо не раз,
Што гавораць так пра нас.

Працавітыя мы ў школе,
Мы старанныя і ў полі,
Разам садзім, сеем, полем.

Ля кусцістых школьных град
Кучаравы школьны сад,
Хто ні гляне — толькі рад.

— Дружны клас, лепшы клас!
Пэўна, чулі вы не раз,
Што гавораць так пра нас.

Вясёлы куточак

Мама:
— Марынка, ты вельмі непаслухмяная дзяўчынка. Адны непрыемнасці праз цябе. Я ўся пасівела.

Марынка:
— Мамачка, калісьці і ты, маленькая, не слухалася. Паглядзі колькі сівых валасоў у бабулі.

*

Маленькі сын прынёс дадому чарапаху.
— Навошта яна табе? — пытаецца маці.
— Хачу праверыць, ці праўда, што чарапаха жыве 200 гадоў.

*

— Дзядуля, а ты быў маленькі?
— А як жа, унучак. І ў першы клас хадзіў, як і ты.
— Відаць, смешны ты быў са сваёю барадою.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Дарысуйце нехапаючыя лісточкі і галінкі на ўсіх кветках — так, як на першым малюнку і размалюйце ўсе букеты.

Пішуць школьнікі

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, СЯБРЫ!

З прывітаннем да вас беларуская школьніца Паршута Зоя. Вучуся я ў пятым класе. Жыву ў Мядзеле, каля возера Нарач. Гэта самае вялікае і чыстае возера Беларусі. Акрамя Нарачы ў нас яшчэ шмат азёр. Многа ў нас і лясоў, сасновых бароў. Я вельмі люблю свой сінявокі край.

У мяне шмат сяброў, але пісьмы я атрымліваю вельмі рэдка. Я хачу, каб вы, сябры, прыслалі мне пісьмы са сваімі адрасамі. Я веру, што сяброў у мяне стане больш.

Адрас: Мінская вобл., Мядзельскі раён, вул. А. Бычка, д. 40. Паршута Зоя.

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, „ЗОРКА"!

Жыву я ў Беларусі, у цудоўным нарачанскім краі. Наш пасёлак з усіх бакоў акружаны азёрамі. І наогул, Беларусь — краіна азёр. Вельмі многа азёр у нашай рэспубліцы. А возера Нарач — самае вялікае і самае прыгожае ў Беларусі. Яго па праву называюць Беларускім морам. Яго плошча — 80 квадратных кіламетраў, найбольшая глыбіня — 25 м. Захапляючая празрыстасць яго вады, лячнічае паветра соснавага лесу, багатыя рыбныя месцы — усё гэта робіць возера любімым месцам адпачынку працоўных. Я вельмі люблю купацца ў хвалях гэтага возера.

Я вельмі хачу пазнаёміцца з сябрамі з Польшчы. Мне 12 год. Вучуся ў 6„Б" класе.

Мой адрас: 222380, БССР, Мінская вобл., г.п. Мядзель, вул. 17 Сентября, д. 11 кв. 14 Сянько Олі.

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, „ЗОРКА"!

Пішуць Табе брат і сястра, Люда і Сяргей. Я, Люда, была ў піянерскім лагеры „Зубраня". І там даведалася твой адрас. Я хачу перапісвацца. Вучуся ў 6 класе. Вельмі люблю звяроў і збіраю адкрыткі з імі. Яшчэ я збіраю маленькія адкрыткі і каляндарыкі. Вучуся на 4 і 5.

Я, Сяргей, вучуся ў 3 класе. Вельмі люблю машыны і збіраю адкрыткі і фатаграфіі з імі. Я вучуся на 5, часам бывае 4.

Нашы адрасы: 223710, БССР, Мінская вобл. г. Салігорск, вул. Казлова, д. 32 кв. 69. Каранчук Люда і Каранчук Сяргей.

ПАВАЖАНАЯ „ЗОРКА".

Пішуць Табе вучні 6 класа: Марына, Іна і Таня. Нам вельмі спадабалася сустрэча з пісьменнікамі і журналістамі, а найбольш з усіх нам спадабаўся расказ Яніны Чэрнякевіч, рэдактара газеты „Зорка", якая выходзіць у Польшчы на беларускай мове. Мы хацелі б больш даведацца аб вашым жыцці і перапісвацца з дзяцьмі з Польшчы.

Нашы адрасы: 222395, Мінская вобл. Мядзельскі раён, к/п Нарач, вул. Нарачанская д. 5 5 кв. 13, Рудзько Іна.

Адрас той жа, вул. Набярэжная д. 1, Бабко Марына.

Адрас той жа, вул. Нарачанская д. 3, кв. 7, Хамякова Таццяна.

Адчараваныя сонцам вясны героі казак, легендаў і народных паданняў: лесавікі, вадзянікі, русалкі, дамавікі, палявікі, лоймы, розныя чэрці — балотны, лясны, вадзяны — хто які хоча, такі выгляд прымае, бо ў казцы ўсё можа быць і ўсё можа здарыцца.

Спрабуйце самі нарысаваць герояў сваёй любімай казкі. Вашы малюнкі ахвотна змесцім у „Зорцы".

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 15 V — 8.10 Geogr kl. VI. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany. 11.25 Magazyn Domatora. 12.50 Genetyka. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.10 Pr. dnia i DT. 15.15 Wyścig Pokoju — transm. z VII etapu. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Za kierownicą. 17.50 Bez próby. 18.30 Losy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Owacje" — radz. film fab. 21.15 Pr. muz. 21.50 Lex — mag. społ.-prawny. 22.25 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.40 DT. 23.00 „Serce smoka" — serial ang.

Sobota 16 V — 7.25 TTR — s. IV Mech. rol. 7.55 TTR — s. IV Hod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „W 80 dni dookoła świata z Willym Fogiem". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.05 „Sojusznicy" — wojsk. pr. dok. 12.45 TV Koncert Życzeń dla honor. krwiodawców. 13.05 Bariery. 13.35 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Śladami Wikingów". 14.15 Na krawędzi słowa. 14.35 Antologia dramatu powszechnego: W. Szekspir — „Makbet". 16.25 Los. D. Lotka. 16.40 Teleexpress. 16.55 Wyścig Pokoju — etap VIII. 17.55 Od Opola do Opola — plebiscyt piosenki. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Magnes. 19.30 Dziennik. 20.00 „Businessmani gwiazdy" — ang. film fab. 21.50 Od Opola do Opola — rozw. plebiscytu. 22.05 Czas — mag. publ. 22.35 Siedem dni na świecie. 22.45 DT. 22.50 Sportowe rytmy tygodnia — Kronika Wyścigu Pokoju. 23.50 Kino nocne: „Gwiezdna droga" — serial braz.

Niedziela 17 V — 7.15 Pr. dnia. 7.20 Alarm przeciwpoż. trwa. 7.30 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film „Chłopcy z Baker Street". 10.30 DT. 10.35 Film. obserwacje świata. 11.25 Antena. 12.00 Poranek symf. WOPRiTV. 13.00 TV Koncert Życzeń. 13.45 Wyścig Pokoju — etap IX. 14.20 Teatr dla dzieci: E. Szwarc — „Nagi król" cz. 2. 15.15 Wyścig Pokoju. 16.00 Tryptyk himalajski — „W cieniu Himalajów". 16.50 Studio Sport — mecz piłki nożnej Węgry — Polska, około 17.45 Teleexpress. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Miłość i pieniądze" — film kanad. 20.55 Pegaz. 21.35 Klum Międzynar. 22.05 Loża. 22.15 Sportowa Niedziela i Kronika Wyścigu Pokoju. 22.45 „Aleja gwiazd" — recital Z. Sośnickiej. 23.15 DT.

Poniedziałek 18 V — 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III J. pol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla młodych widzów: Zwierzyniec. 16.50 „Przygody czterech przyjaciół" — serial radz. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Wdowa i jej córka" (3) — serial węg. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Rozmowa na telefon (1). 19.05 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: D. Mercer — „Dwoista perspektywa". 20.55 Rozmowa na telefon (2). 21.25 Tel. film dok. — „Cygańskie pieśni Papuszy". 22.40 DT. 23.00 J. niem. (30).

Wtorek 19 V — 8.10 Geogr. kl. VII. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zamach stanu" (2). 11.00 Poradnik Domatora. 11.25 „Lot kondora" (1) — film dok. pr. ang. 12.50 J. pol. kl. III lic. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Upr. rośl. 15.00 Pr. dnia i DT. 15.05 Studio Sport — etap X Wyścigu Pokoju. 16.30 Akademia Muzyczna. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Gazeta rolnicza. 18.10 TV Informator Wydawn. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Księga rekordów — pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zamach stanu" (2) — serial TP. 20.50 Konfer. prasowa rzecznika rządu. 21.05 Pr. publ. 21.45 „Królowie mórz" — „Fenicjanie". 22.10 Spotkanie z Kazimierzem Koźmińskim. 22.25 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.40 DT. 23.00 J. ang. (60).

Środa 20 V — 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany. 11.45 Magazyn wspomnień. 12.00 Religioznawstwo. 12.50 Muz. kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.00 Pr. dnia i DT. 15.05 XI etap Wyścigu Pokoju. 16.30 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 17.40 Los. Kraj. Loterii Pieniężnej. 17.45 „Balet leningradzki" — film muz. pr. radz. 18.30 Pułapki postępu. 18.50 Dobranoc. 19.00 Gra o milion. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 21.35 Finał Pucharu UEFA w piłce nożnej. w przerwie Kronika Wyścigu Pokoju. 23.20 DT. 23.45 J. ros. (30).

Czwartek 21 V — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.00 Muz. kl. II. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Komisariat policji" (4). 10.55 Szkoła dla rodziców. 11.10 Apteczka domowa. 11.20 Hist. najbliższa. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.55 Pr. dnia i DT. 15.00 Wyścig Pokoju — etap XII. 16.50 Adres Polska — Stare dzieje. 17.15 Teleexpress. 17.35 Mag. lotniczy. 18.00 Religie świata. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Telespotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Komisariat policji" (4) „Pusty kurs" — serial pr. franc. 20.45 Tygodnik gospod. 21.15 Tel. film dok. — „Sztuka formatu niewielkiego". 21.55 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.10 Wódko, pozwól żyć... 22.40 DT. 23.00 J. franc. (30).

Bielsk Podl. Niesamowity jeździec — USA 18—22. Mistrzyni Vu-Dang — 23.

Czeremcha Przeznaczenie — pol. 20. Błękitny grom — USA 23—24.

Czyże Samotny rejs — radz. Skarb na wyspie — rum. 20—24.

Gródek Indiana Jones — USA 22—24.

Hajnówka Amadeusz — USA 18—20. Khoterby — ang. 21—25.

Michałowo Dach — USA 19—21. Greistoke — Legenda Tarzana — ang. 22—24.

Mielnik Piramida strachu — USA 20—21. Bałkan Ekspress — jug. 23—24.

Milejczyce Czas wilczego prawa — radz. O słowie nieco inaczej — czes. 20—24.

Nurzec Wybory w VII „c" — NRD 20. Enklawa — NRD 21—22

Orla F/x — USA. To moja sprawa, szefie — czes. 20—24.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	17	4	**Брунона, Веранікі**	**Пелагеі, Сільвана**	4.38-20.27	11.51-2.31
панядзелак	18	5	Аляксандры, Эрыка	Адрыяна, Ірыны	4.37-20.29	13.12-2.45
аўторак	19	6	Мікалая, Пятра	Іова, Дзянісія	4.36-20.30	14.34-2.57
серада	20	7	Базыля, Бернардзіна	Акакія, Ніла	4.33-20.33	17.28-3.21
чацвер	21	8	Тыматэўша, Віктара	Іаана, Арсеня	4.32-20.34	19.02-3.35
пятніца	22	9	Галены, Вяславы	*Мікалая*, Ісаіі	4.30-20.36	20.40-3.53
субота	23	10	Івоны, Міхала	Сымона, Таісіі	4.29-20.37	22.14-4.20

ГАДАВІНЫ

145 год таму назад

23.5.1842 г. нар. польская пісьменніца Марыя Канапніцкая (пам. 8.10. 1910 г.), творы: паэмы „Пан Бальцэр у Бразіліі" (1892) і „У порце" (1905), зборнікі апавяданняў „Чатыры навелы" (1888), „Мае знаёмыя" (1890), „На дарозе" (1893) і інш.

85 год таму назад

20.5.1902 г. нар. беларускі паэт Язэп Пушча (сапраўднае прозвішча Язэп Плашчынскі, пам. 14.9.1964 г.), друкаваўся з 1922 г., першы зборнік вершаў „Раніца рыкае" (1925), пісаў таксама шмат для дзяцей.

80 год таму назад

22.5.1907 г. нар. беларускі мастацтвазнаўца Алена Аладава, аўтар кніг пра творчасць беларускіх мастакоў І. Ахрэмчыка, В. Цвірко і інш, збіральнік беларускага мастацтва, у 1944-1977 г.г. дырэктар Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

23.5.1907 г. нар. беларускі пісьменнік Уладзімір Мяжэвіч (пам. 1.6. 1982 г.), друкаваўся з 1924 г. першы зборнік апавяданняў і нарысаў „Крок у будучыню" (1931), супрацоўнік беларускіх дзіцячых часопісаў „Вясёлка" і „Бярозка", напісаў шмат для дзяцей.

60 год таму назад

18.5.1927 г. нар. беларускі мастак Лявон Шакінка, сярод яго работ — карціны: „Пад весну" (1962), „Мікалай Капернік" (1963), „Маці" (1965), „Веснавы матыў" (1966) і інш.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ „У НІВЕ"

Маці ● Майстар ураджайнасці ● Алесь Барскі аб смеху, страху і плачы ● Карэспандэнцыя з Ленінграда ● Беласток-Гродна-Вільнюс ● Міра Лукша мадэлюе студэнта ● Махнацкі не хоча рабіць на гультаёў ● Аўрора пра багатыя сметнікі беднай дзяржавы ● Дзе пачыналася беластоцкая навука ● Мікола Гайдук пра пасагі і пасады ● Беларускі фальклор ● Соннік ● „Зорка" ● Што-дзе-калі ● Гумар

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

Пры нагодзе прагну падкрэсліць, што вельмі высока цаню склад актуальнага Прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ. У Прэзідыум уваходзяць высокакваліфікаваныя асобы, асобы ахвярныя і адданыя справе інтарэсаў беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

Калі мае выказванні прычыняцца да таго, што былыя старшыні паявяцца ў Галоўным праўленні або ў тых аддзелах ці гуртках, дзе пражываюць, дык прымем іх з адкрытымі рукамі. Як бы там не было, а аддалі яны Таварыству па некалькі гадоў жыцця і хацелася б, каб і далей гэта жыццё было звязана з нашай арганізацыяй.

І на заканчэнне. Чаго я ўвогуле хацеў бы ад старшыняў БГКТ? Перад усім таго, каб кожны з новых старшыняў быў лепшы ад тых, што былі перад ім. І таму закончу афарыстычна. Прагну быць старшынёю лепшым ад усіх папярэдніх і горшым ад усіх наступных.

Алесь Барскі

Парнасік

КРАСАВІК

Старонка родная мая!
Весяляцца птушкі,
Весяляцца сябры,
Ажывае ніва,
Красуецца раўніна, —
Месяц красавік.

Прыгажосці колькі!
Белыя воблакі,
Цёмныя хмары,
Плывуць нада мной.
Усё пачынае расці.
Каханая прырода!

Валянціна Дзенісюк
Плёскі

МОЖА І ЛЕПЕЙ НЕ РАЗУМЕЦЬ?

Не магу зразумець, чаму цяпер прадаюцца так благія стрыжні для даўгапісаў?! Імі немагчыма па-чалавечы што-небудзь напісаць, бо яны проста — або зусім не пішуць, або пляміць. А каштуюць нямала. Я заўважаю, што ў нас пачынае быць так: чым даражэйшы тавар, тым горшы ён. Я ўжо не пытаю, чаму так... Я ўжо, наогул, перастаю разумець што-колечы ў гэтай нашай ашалелай эканоміцы!

Аўрора

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў

681. Георгій Панасюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
682. Аляксандр Лукашук (Гайнаўка) — 1200 зл.
683. Ян Дудзіч (Гданьск) — 1200 зл.
684. Сельскагаспадарчы кааператыў у Сольнічках — 10000 зл.

Дзякуем

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

АДРАС РЭДАКЦЫІ

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł; półr. 312 zł; rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 720/87. Nakład 5.000 egz. W-4.

З суседскага агародчыка

ЯК ЗРАБІЦЬ СУСЕДЗЯЎ СВАІМІ ВОРАГАМІ

Аснову для канфлікту з суседзямі вы павінны закласці адразу ж, калі перасеціце на новую кватэру. Для гэтага бярыце вядро, поўнае смецця або будаўнічага друзу, і высыпайце ўсё гэта каля дзвярэй суседкі. Пачуўшы праз некаторы час у калідоры крыкі і лямант, пачынайце істэрычна смяяцца, спявайце, брынькайце на піяніна, а то на ўсю моц уключыце радыёлу, тэлевізар і магнітафон.

У суседкі лопне цярпенне, і яна пачне з вамі скандаліць. Да яе далучацца іншыя. Калі ж хто-небудзь з суседак не ўключыцца ў скандал, набіце яе дзіця, узвядзіце паклёп на яе мужа, даймайце яе праз тэлефон, абліце чарнілам вывешаную для сушкі бялізну, сарвіце яе паштовую скрынку, сцягніце або парвіце яе часопісы і газеты, напішыце ёй ананімнае абразлівае пісьмо, паскардзіцеся на яе ў домакіраўніцтве, на яе адрас фальшыва выклічце пажарную каманду або машыну „хуткай дапамогі", міліцыю і да т.п. Калі вы жывяце ў вёсцы, неўпрыкметку ўпусціце ў кукурузнае поле, сад або агарод суседкі вашу карову, цяля, свінню, барана. І калі на самай справе ў суседкі няма жалезных нерваў, яна абавязкова пачне з вамі сварыцца!

НЯСУН

Ішлі сяброўкі ранкам на работу.
Пагаварылі аб надвор'і, потым
Пытае раптам Ліда Нату:
— Твой муж прыносіць добрую
зарплату?
— Цікавіць, колькі Стась мой зарабляе?
І больш, і менш — па-рознаму бывае.
Адкрыю я сакрэт табе'аднэй:
Усё залежыць — хто на прахадной.

Уладзімір Мацвеенка

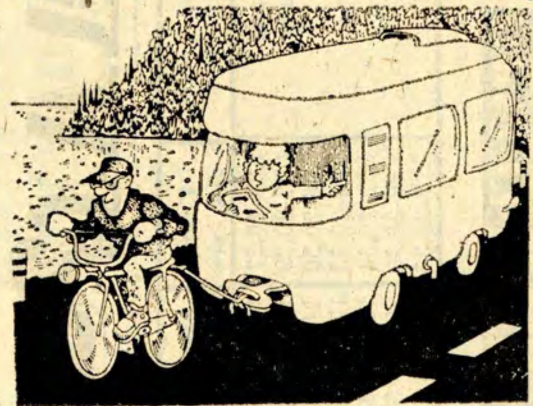

НІЎКА

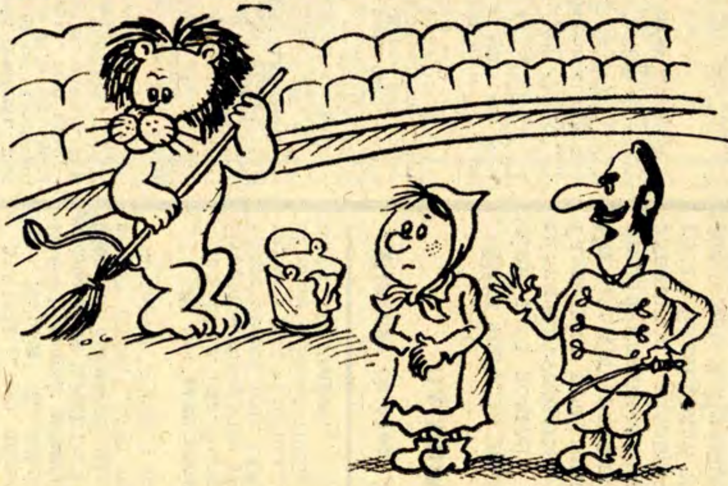

— Я ж прасіў не прымушаць звяроў прыбіраць смецце!..

НЕКАЛІ

— Прысядзь, Іван, ды перакурым, — кажа вахцёр на прахадной свайму суседу-токару.

— Ды вы што, дзядзька! У нас перакуры толькі ў рабочы час. А ўжо змена скончылася... Мне некалі.

ЖАРТАЎНІЦА

У перапоўненым аўтобусе жанчына, якая прастаяла ў цеснаце ўжо добрых паўгадзіны, звяртаецца да сідзячага задрыпанца:

— Калі ласка, устаньце!

— Ну ўжо не! Ведаю я гэтыя жарты: толькі ўстану, як вы тут жа сядзеце на маё месца!

ЧАМУ КАСЦЮМ МОКРЫ

— Маня, — спрасонку пытае муж у жонкі, — чаму гэта мой святочны касцюм брудны ды мокры?

— Ды гэта ж ты ўвечары, як мы з вяселля вярталіся, для мяне зоркі збіраў.

— А хіба ўвечары быў дождж?

— Ды ты ж зоркі па калюжынах збіраў...

Ён дарыў сэрца кожнай дзяўчыне. Скончылася тым, што стаў бессардэчным.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Пасылае брыгадзір дзеда.
— Пайдзі, паварушы пшаніцу на таку!
— Дык у мяне ж воз няспраўны, — адказаў дзед.

*

Спацелы пісьманосец, налягаючы на вёслы, падплывае да маяка і са злоснай мінай уручае наглядчыку пісьмо.

— Калі ты і другім разам прыплывеш сюды такі злосны — я падпішуся на якую-небудзь газету.

*

— Я збіраюся на сустрэчу з адной маладой асобай, — звяртаецца пажылы пан да прадаўшчыцы ў парфумным магазіне. — Ці няма ў вас чаго-небудзь з пахам, які гаворыць аб каханні, чаго-небудзь такога, каб у дзяўчыны закружылася галава?

— Спецыяльна для вас, — адказвае прадаўшчыца, працягваючы невялікі флакончык. — Гэта духі, якія імітуюць пах кашалька.

БАЦЬКАВА РАДАСЦЬ

— Калі твой бацька пабачыць, што ты напісаў у сшытку, то ў яго валасы ўстануць дыбам, — кажа настаўнік вучню.
— Гэта б яму прынесла вялікую радасць, — ускліквае са смехам вучань.
— А чаму ж яму радавацца?! — здзіўляецца настаўнік.
— Ён жа зусім лысы!

З „Весніка Задрыпоніі"

ВАЖКІ ЎКЛАД

Актыўна ўключылася ў барацьбу з ананімшчыкамі прамысловасць, якая выпускае канцылярскія тавары. У выніку стрыжні для аўтаручак не пішуць, алоўкі ў адзін момант ломяцца, а друкарскіх стужкаў да машынак, капіравальнай паперы і па блату не знойдзеш.

РАЗВАЖАННІ

Ці варта станавіцца лідэрам, калі яго ўсе праследуюць?

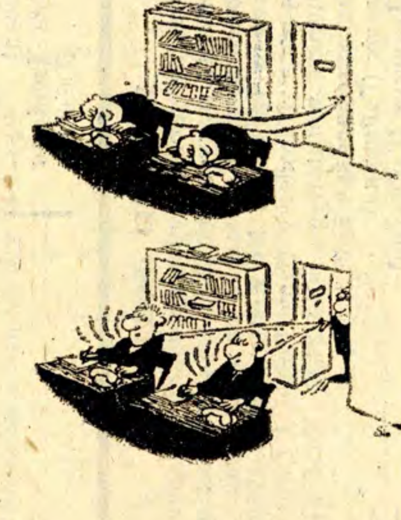

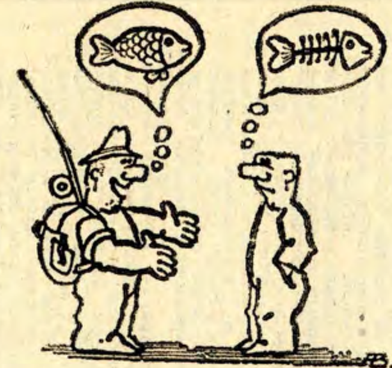

Курёзы

КАНТРАБАНДНАЯ ПРЫНАДА

Ці чулі вы калі-небудзь аб кантрабандзе дажджавых чарвякоў? Каму могуць яны так спатрэбіцца, каб з рызыкай перапраўляць іх праз граніцу? Як высветлілася, іспанскім рыбаловам. А дапамагаюць ім партугальскія кантрабандысты, што забяспечваюць іх прынадай, якой вельмі шмат паблізу вусця ракі Саду на поўдзень ад Лісабона. Кантрабандны гандаль паміж Іспаніяй і Партугаліяй не абмяжоўваецца гэтым таварам. Праз граніцу ўпотай пераганяюць жывёлу, перапраўляюць каву, тытунь, мыла і нават так званы „Сакавем скоч" — самагоннае зелле партугальскага прыгатавання з нейкай „Шатландскае віскі". Аднаго вядомага кантрабандыста кавай з партугальскай правінцыі Алентэжу вызвалілі з-пад арышту пакольні... ад яго дзейнасці залежыць дабрабыт 900 чалавек.

РЭКЛАМА

„Патрэбны сумленны чалавек, здольны на ўсё!"

Газета „Джэксанвіл пэйпэр"

Чым часцей вы ўсміхаецеся, тым больш зморшчак з'яўляецца на твары ворага.